احمد هادی مقصودی

هلال

(احکام شرعیه) مجموعه سینڭ (٦) نچی جزئیدر •

دینی بایراملر وتاریخی کونلر خصوصنده .

اِذا غُمَّ عَلَیکُمُ الْهِلالُ فَاقْدُرُوا لَهُ ※

سنه ١٣٢٣ / ١٩٠٦ •

Дозволено цензурою С.-Петербургъ. 30 мартъ 1905 г.

КАЗАНЬ.
ГОРОДСКОЙ ПАССАЖЪ.
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
1905.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ *

ایة کریمه : « **يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْاَهِلَّةِ ، قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ** *) سورة البقرة ،
مآلی : « ای محمد، سیندن آینك کورنشلری حقنده سؤال قیلالر . سین آنلرغه ئەیتکل که آینك کورنشلرینك اوزگارووی آدملرگه وقتلرنی حسابلامق وحج وقتلرینی تعیین قیلمق اوچوندر . »

حدیث شریف : « اِذَا غُمَّ عَلَيْكُمُ الْهِلَالُ فَاقْدُرُوا لَهُ * »

معناسی : (اگرده بولوت قاپلاو سببلی سزگه یاڭغا آی کورنمه‌سه ، سز آنی کونلرنك قدر وچاماسی ایله حساب قیلگز)

هلال .

هلال دیمك ـ یاڭغا طوغان آی دیمکدر . هر آینك آخرغی کوننك کیچ قویاش بایغاندن صوڭ آینك قویاشقه قاراب طورغان نورلی طرفی ییریوزینه نچکه گنه آلتون اوراق کبی بولوب کورینه‌در . اوشبو وقتده آی (هلال) دیب آتالور . هر وقتده بر کون کیچ یاڭغا هلال طوغانی کورنسه ، شول کوننك قویاش بایغان وقتندن یاڭغا آی باشلانادر . شول کیچ یاڭغا آینك برنچی کیچی وآنك ایرته‌گوسی کون برنچی کونی بولادر . شول کوندن باشلاب هر کون هلالنك نوری آرتوب اورتاسی کیڭایه باراد ر . آینك اوّلگی آتناسی کیچنده آی یارتی توگه‌رەك رەوشنده کورینوب ایکنچی آتناسی کیچنده بوتون توگه‌رەك رەوشنده قویاش کبی نورلی بولوب کورینه‌در . بو وقتده آی (بَدْرْ) دیبوب آتالور . بدر کوندن صوڭ آینك نوری کیمی باشلاب ٣ نچی آتناسی طولغانده ینه یارتی توگه‌رەك رەوشنده بولوب قالادر . ٤ نچی آتناسی طولغانچی کیمی کیمی آی ینه اوراق رەوشنده بولوب قالادر . بو صوڭغی هلال طاڭ آتقاندن صوڭ قویاش چقار آلدندن غنه کورینه‌در . ٤ نچی آتناسی طولغانده آینك نورلی طرفی قویاشقه طابا قاراب طوردیغندن ییریوزینه آی عادتی کوز بر له هیچ کورنمیدر . هلالنك کورنشی هر آی صاین اوزگارمکلگی ایسکی زمانلردن بیرلی آدملرنك آیغه اعتبار ایله عجبسنوب قارامقلرینه سبب بولمشدر . هر ییرده آتنانك ییدی کوندن حساب قیلنمقلغی‌ده ، هر ییدی کونده آینك کورنشی اوزگارووی سببندن حاصل بولمشدر . کوك یوزنده هلال کورندکده ، هر ییرده انسانلر آڭا محبت ایله

قارامقده‌درلر. هلال‌هر کون آرتاچق بر نرسه بولغانلقدن بر الوغ‌اش‌باشلاغان کونلنك کیچنده هلال‌کورنمکلگینی کوب‌خلقلر ایزگی فاللرغه یورامقده‌درلر. اوشبو سببدن الوغ وکیره‌کلی اشلرنی آی باشنده باشلامق کوب‌ییرده‌عادت‌حکمنده‌در.

قاراکغی کیچلرده لاجورد (*) توسلی کوك یوزنده یولدزلر آراسنده هلالنك آلتون‌اوراق کبی‌بالقوب طورمقلغی هرصاف کوکللی کمسه اوچون گوزل برکورنشدر. آی‌یاقتیلی کیچه‌نك قویاشلی‌کوندزدن سیروتماشا اوچون کوکللیره‌ك بولمقلغی هرکمنك معلومیدر.

اهل‌اسلام‌اوچون آی‌وهلالنك‌اعتباری طاغی‌ده آرتقدر. چونکه بوتون دنیاده‌غی اوچ‌یوز میلیون‌قدر اهل اسلامنك هرقایوسی یل وآی حسابلرینی، بایراملرینی، روزه، زکات وحج کبی وقتلی عبادتلرینی آی یورشی وهلال کورنشی‌ایله حسابلاب‌یورتمکده‌درلر. مسلمان‌شهرلرنده ومسلمان آوللرنده هرمحله‌ده‌مسجدمناره‌لری آلتونلی‌یاکوموشلی‌هلال رەوشی‌ایله زینتلەنمشلردر. اسلام‌مملکتلرنده‌هلال‌روشی‌علامت رسمیه‌دن‌صانالوب‌عَلَملری‌ودیوانخانه‌لری ورسمی‌کاغدلری هلال‌شکلی‌ایله بیزه‌لمکده‌درلر. اوشبو سببلردن هلال روشی جمیع اهل اسلام قارشنده اسلام دیننك (علامت رسمیه) سی ایتوب اعتبار قیلنمقده وشول جهتدن هلال اوزی‌ده مسلمانلر کوزینه مقدس ومرغوب بولوب کورنمکده‌در.

یللر اهل‌اسلام قارشنده ایکی‌تورلی حساب قیلنمقده‌در: بری قویاش یورشی ایله حساب قیلنغان قویاش یلیدرکه (سنهٔ شمسیه) دییوب آتالمقده‌در. ایکنچیسی آی‌یورشی‌ایله‌حساب‌قیلناطورغان آی‌یلی‌درکه (سنهٔ قمریه) دییوب آتالمقده‌در. اوشبو ایکی یللرنك کون حسابلری‌ده آی حسابلری‌ده بربرسینه اوخشامیدر. شول سببدن هر برسینك‌حسابینی آیروب آیروب بلمك تییشلیدر.

سَنَهٔ شَمْسِیّه.

برسنهٔ شمسیه‌اچنده (٣٦٥) کون‌بولادر (**) مگردورت‌یلنك‌برسی‌گنه (٣٦٦) کوندن‌حساب‌قیلنوب (کبیسه یل) یعنی (طولی یل) دییوب آتالمقده‌در.

(*) لاجورد کوك‌توسلی لازورطاشی‌درکه قیمتلی طاشلردن‌در.

(**) سنهٔ شمسیهٔ حقیقیه (٣٦٥) کونده (٥) ساعتده (٤٨) دقیقه‌ده (٤٦) ثانیه‌در.

هرسنۀ شمسیه نڭ کونلری (۱۲) آیغه بولنمشدرکه : یانوار (۳۱) کونلن ، فیوْرال (۲۸) کونلن، (کبیسه یلده ۲۹ کونلن)، مارت (۳۱) کونلن، آپریل (۳۰) کونلن ، مای (۳۱) کونلن ، ایبون (۳۰) کونلن ، ایبول(۳۱) کونلن ، آوْگوست (۳۱) کونلن ' سینتبر (۳۰) کونلن ، اوکتبر (۳۱) کونلن ، نویبر (۳۰) کونلن ' دیکبر (۳۱) کونلن حساب قیلنمقده درلر. سنۀ شمسیه لرنی نصرانیلر حضرت عیسی علیه السلام طوغان یلدن باشلاب حساب قیلمقده درلر. مسلمانلر اوچون محمد علیه الصلاة والسلام نڭ طوغان یلندن باشلاب حساب قیلمق معقول کورلمکده در. نصرانیلر حسابی (تاریخ عیسوی) ومسلمانلر حسابی (تاریخ محمدی) دیبوب آتالور . اوشبو کتابنڭ یازلغان یلی تاریخ عیسوی حسابی بوینچه (۱۹۰۰) نچی یل وتاریخ محمدی حسابی بوینچه (۱۳۳۰) نچی یل ایدی . حاضر بو کتابنی سز اوقوغان یل تاریخ عیسوی حسابنچه ده تاریخ محمدی حسابنچه ده نیچه نچی یللر ایکانینی اوزگز حسابلاب بلورسز .

مذکور ایکی تاریخ یللرینڭ آراسنده آیرما (۵۷۰) یلدر. چونکه پیغمبرمز محمد علیه السلام تاریخ عیسوی نڭ (۵۷۰) نچی یلنده ۲۷ نچی آپریلده دنیاغه کیلمشدر. شول سببدن تاریخ عیسوی یللرندن (۵۷۰) یل کیمتلسه ' تاریخ محمدی یلی معلوم بولور. تاریخ محمدی یللرینه (۵۷۰) یل آرتدرلسه ' تاریخ عیسوی یلی معلوم بولور. سنۀ شمسیه لرنڭ باشلری اوّل زمانلرده برنچی مارتدن حساب قیلنمقده ایکان حاضر بو زمانده نصرانیلر حضرت عیسی نڭ طوغان کونلرندن یعنی برنچی یانواردن حساب قیلمقده درلر . تاریخ کتابلرنده صاتاشماس اوچون تاریخ محمدی حسابینی ده برنچی یانواردن حسابلامق ممکندر.

سَنَۀ قَمَرِیّه .

برسنۀ قمریه اچنده (۳۵٤) کون بولادر (*) مگر اوچ یلنڭ برسی گنه (۳۵۵) کونلن حساب قیلنادر . سنۀ قمریه کونلری ده سنۀ شمسیه کونلری کبی (۱۲) آیغه بولنمشدر: محرم (۳۰) کونلن، صفر (۲۹) کونلن، ربیع الاوّل (۳۰) کونلن ، ربیع الآخر (۲۹) کونلن ' جمادَی الاولی (۳۰) کونلن، جمادَی الاخری (۲۹) کونلن ' رجب (۳۰) کونلن، شعبان (۲۹) کونلن،

(*) سنۀ قمریه حقیقیه (۳۵٤) کون (۸) ساعت (۴۵) دقیقه و (۵) ثانیه در . (**) اوتوز یلده اون بر یل

رمضان (٣٠) كوندن ، شوال (٢٩) كوندن ، ذوالقعده (٣٠) كوندن، ذوالحجه (٢٩) كوندن مگر ايكى اوچ يلده بر مرتبه كبيسه يلده ذوالحجه آيى ده (٣٠) كوندن، حساب قيلنمقده در لر. كوب يللرده اوشبو (١٢) آينك آلتيسى (٣٠) كوندن وآلتيسى (٢٩) كوندن كيلووى، مگر ايكى اوچ يلنك بر سنده گنه (٧) آى (٣٠) كوندن و(٥) آى (٢٩) كوندن گيلووى (علم هيئت) تجربه سى بوينچه معلوم بولمشدر. كوبسنچه بر آى (٢٩) كوندن كيلسه ، آندن صوڭغى آى (٣٠) كوندن كيله در. اما بر آى نڭ (٣٠) كوندن كيلگانى معلوم بولسه ده، آندن صوڭغى آينڭ (٢٩) كوندن كيلووى لازم توگلدر. چونكه قايسى وقتده ايكى آى يه نشه ايكيسى ده حتى بعض يللرده اوچ آى بريولى (٣٠) شار كوندن كيلمك تييشلى بولادر. آى حسابينى علم هيئتنى ياخشى بلمه گان كشيگه نادان حساب ايله گنه بلمك ممكن توگلدر. شول سببدن تقويملرده كورسه تلگان حسابلر قايسى آيلرده غنه طوغرى كيله در. بوتون يلنڭ هر آيينڭ باشلرينى تعيين قيلوب الكدن بلوب طورمق اوچون آينڭ يورشنى، طوووينى وكورنه چگينى علم هيئت حسابى بوينچه بلمك كيره ك بولادر (*) هر آولده وهر شهرده علم هيئتنى بلگان كشى طابلمق مشكلدر. شول سببدن آى باشلارينى حسابلامق ييگل بولسون اوچون شريعتده هلال كورنگان كيچ شول آينڭ برنچى كيچى (**) وآنڭ ايرته گوسى كون آينڭ برنچى كونى ايتوب حساب قيلنو بويورلمشدر. هوا بولوتلى بولوب هلال كورنمسلك بولغانده غنه اوتكان آيلرغه قاراب چامالاب حساب قيلورغه امر قيلنمشدر.

مَكَّهٔ مُكَرَّمه وقتى .

يير يوزى بيك زور وكيك بولغانلقدن هلالنڭ كورنشى وآينڭ طوووى تورلى ييرده تورليچه بولادر. چونكه آينڭ طوووى ديمك آينڭ قوياش طوغرسندن آيرلووى ديمكدر. طوغان ساعتنده اوك آينڭ نورلى طرفى ييرگه كورنميدر. آى طوغاندن صوك آز بولغانده (١٢) ساعت چاماسى وقت اوزميچى طوروب اورتاكوزايله هلالنى كورو ممكن توگلدر. شول سببدن بعض وقتلرده مشرق طرفنده غى شهرلرگه كورنمه گان هلال مغرب طرفنده غى

(*) علم هيئتنى ياخشى بلوچيلر بزنڭ قازان يورتنده اهل اسلام اچنده بيك آزدر

(**) عرفده كيچ اوتكان كوندن حساب قيلنسه ده ، شريعتده ته ولكنڭ باشى قوياش بايغاندن حسابلانو سببلى هر كيچ آلده غى كيله چك كوننڭ كيچى ايتوب حساب قيلنادر.

شهرلر طوغر سینه ییتکانچی کور نور لك بولادر. ودخی قبله طرفنده‌غی شهرلرده ساعت (٦) ده قویاش بایغان وقتده هلال کور نه‌چك بولسه‌ده، تون طرفنده‌غی شهرلرده ساعت (٣) لرده قویاش بایغان وقتلرده کور نمیچی قویاش ایله برگه باتادر. اوشبو سببلردن بوتون دنیا اهل اسلامی اوچون آی حسابینی قبله‌مز کعبهٔ معظمه ومکهٔ مکرمه وقتی بوینچه حسابلاب یورتمك عقلچه معقول وشریعتچه مقبول کورلمشدر. هم واقعا کوب مسلمان مملکتلرنده مکه حسابی اعتبارغه آلنمقده‌در. مکهٔ مکرمه وقتی بوینچه هلالنك قای ساعت وقای دقیقه وثانیه‌ده طوواچغی وقایسی کونده کیچ قویاش بایغان وقتلرده مکه‌ده هلالنك کورنو احتمالی علم هیئت حسابی بوینچه بیك معلومدر (*) هر الوغ شهرلرنك تقویم (**) لرنده هلالنك قای کون وقای ساعت ودقیقه‌ده طوواچغی یازلمقده‌در. مکهٔ مکرمه وقتی ایله شول شهرنك وقتی آراسنده‌غی آیرماغه قاراب چامالاب مکهٔ مکرمه وقتی بوینچه هلالنك قایو ساعتده طوواچغینی ده وقایسی کونده گورنمك احتمالینی‌ده حسابلاب چغارمق بیك ییکل اشدر. مثلا مکهٔ مکرمه وقتی ایله ایرکوت شهری وقتی آراسنده دورت ساعت یارم قدر آیرما باردر: مکه‌ده کوندز ساعت (١٢) بولغان زمانده ایرکوت شهرنده کیچکی ساعت (٤½) بولادر. ایرکوتده کوندز ساعت (١٢) بولغان زمانده مکه‌ده ایرته برله ساعت (٧½) گنه بولادر. فرضا ایرکوت وقتی حسابنچه آینك کوندز ساعت (١٢) ده طوواچقلغی علم هیئت بوینچه معلوم بولسه، مکه وقتی حسابنچه آینك ایرته برله ساعت (٨) نچی‌ده طوواچغنی بلمك ممکندر. اوشبو کتابنك آخرنده آی باشی جدولی باردر. شول جدولگه قاراب برنیچه یلغه قدر هر بر آینك باشی قای کونده وسنهٔ شمسیه آیلرینك قایوسنده و نیچه‌نچی کونده بولاچغینی بلمك ممکندر.

تاریخ هجری.

سنهٔ قمریه‌لر پیغمبرمز محمد علیه الصلاة والسلام نك مکهٔ مکرمه‌دن مدینهٔ منوره شهرینه کوچکان یلندن باشلاب حساب قیلنورلر. شول سببدن سنهٔ قمریه یللری تاریخ هجری یللری یاکه هجرت یللری دییوب آتالورلر. هجرت کوچو دیمکدر (**)

(*) مسکو ایله مکهٔ مکرمه‌نك طول درجه‌لری ایکیسی بر حکمنده‌در: مکه ٥٧ نچی ومسکو ٥٥ نچی طول درجه‌لرنده‌درلر. آرالرنده آیرما فقط (٣) درجه قدردر. شول سببدن مسکو وقتی ایله مکه وقتی بر برسینه بیك یاقن بولمق تییشلیدرلر. کوب بولسه آرالرنده آیرما (١٠) دقیقه قدر بولور. یعنی مسکو وقتی مکه وقتندن (١٠) دقیقه قدر صوڭ بولسه‌کیره‌ك. مسکوده چققان کالیندارلرده آی ساعت نیچه‌ده طوواچق دییوب یازلغان بولسه، مکهٔ مکرمه وقتی بوینچه‌ده شول ساعتلرده طوواچقدر.

**) تقویم کالیندار دیمکدر

(**) حاضر اوشبو یل تاریخ هجرینك نیچه‌نچی یلیدر؟ وقایسی آینك نیچه‌نچی کونیدر؟ مبتدیلره آڭلاتمالی. وبوندن صوڭره تقویملردن قاراب هر وقت دقت قیلورغه تنبیه قیلمالی.

سنۀ قمريه يللرى ايله سنۀ شمسيه يللرى هيچ بر وقتده بر برسينه تمام طوغرى كيلميدر . چونكه معلوم دركه سنۀ شمسيه نڭ تەولگى (٣٦٥) كوندر . سنۀ قمريه نڭ تەولگى فقط (٣٥٤) كوندر سنۀ شمسيه حسابى ايله بر يل تمام طولغانچى (١١) كون الك سنۀ قمريه يلى طولوب ايكنچى يل باشلانادر . سنۀ قمريه نڭ هر برآيينڭ باشى اوتكان يلغى سنۀ شمسيه ده بولغان كوننن (١١) كون چاماسنده الگره ك گيلەدر . شول سببدن دركه رمضان و بايراملر تورلى يللرده تورلى وقتلرغه طوغرى كيلمكده درلر . مثلاً بر يلده ياز كونلرنده كيلگان بولسه لر ، (٨) يلدن صوڭ قش كونلرنده كيلەلر . (١٦) يلدن صوڭ كوز كونلرنده كيلەلر . (٢٦) يلدن صوڭ جاى كونلرنده كيلەلر . (٣٢) يلدن صوڭ ينه اوّلگيچه ياز كونلرينه طوغرى كيله باشليلر .

بر واقعه نڭ بولغانينه سنۀ شمسيه لر حسابى ايله (٣٢) يل اوتكان بولسه ، سنۀ قمريه لر حسابى بوينچه (٣٣) يل اوتكان بولادر . بر كشى سنۀ شمسيه لر حسابنچه (٣٢) نچى ياشده بولغان بولسه ، سنۀ قمريه لر حسابنچه (٣٣) نچى ياشنده بولغان بولادر . (٣٢) سنۀ شمسيه اچنده هر وقت (٣٣) رمضان آيى (٣٣) مرتبه فطر و قربان بايراملرى اوتكان بولادر . (١٩٠٠) نچى تاريخ عيسوى ده محمد عليه السلام نڭ هجرتينه سنۀ قمريه لر حسابى بوينچه (١٣١٨) يل اوتمش ايسه ده ، سنۀ شمسيه لر حسابى بوينچه فقط (١٢٧٨) يل اوتمش ايدى .

جمعه كونى .

اهل اسلام قارشنده يدى آتنا كونلرى آراسنده جمعه كونى بايرام كونيدر شريعتده تەولكنڭ باشى قوياش بايغاندن باشلانادر . شول سببدن جمعه تەولگى پنچشنبه كوننڭ كيچندن قوياش بايغان وقتدن حساب قيلنادر . پنچشنبه كوننن صوڭره كيچ جمعه كيچه سى اولديغندن جمعه كونى كبى دعالر و ايزگى عمللر مقبول بولووى اميدلى بولغان مبارك كيچەلردندر .

هر بر مسلمان كشى گه جمعه كونينى الوغ كوروب گناه اشلردن طيلمق ، ايزگى عمللر قيلورغه طرشمق ، فقيرلرگه صدقه لر بيرمك ، آتا ، آنا قارداش اروغلر ايله كورشوب حاللرينى بلمك ، قبرستانغه باروب ياكه اويده قرآن اوقوب ثوابينى ميتلرنڭ روحلرينه باغشلامق ، بوش وقتلرده قرآن اوقو ، ذكر وصلوت ئەيتو ودعالر قيلو ايله شغللەنمك تييشليدر . بيك فقيرلك زمانى بولماغانده دنيا اشلرينى كوب اشلەميچى علم ووعظ مجلسلرنده بولمق ، دوست ايش

وقارداش اروغ ایله کورشوب ، بایرام ایتوب شادلق ایله اوتکه‌رمك معقولدر . (*) ودخی هر جمعه کون ایرته برله چچ صاقال ومییقلرنی مایلاب طاراب توزه‌تمك آوزنی مسواکله‌ب وباشقه اعضالرنی تمیزله‌ب پاکله‌مك ، پاك کییملرکییمك ، خوشبوی سورتنمك مستحبدر . غسل قیلوب بوتون ته‌ننی پاکله‌مك سنتدر . اویله‌نمازی اورنینه مسجدگه باروب جمعه نمازنی اوقومق فرضدر . بایرام‌کونی بولغانلغی سببلی جمعه کون‌نك اوزنده‌گنه روزه بولو درست توگلدر .

جمعه کونینك فضیلتی حقنده پیغمبرمز محمدعلیه السلام اوشبو حدیثلرنی سویله مشدر :

« يَوْمُ الْجُمُعَةِ سَيِّدُ الْأَيَّامِ وَأَعْظَمُهَا وَهُوَ أَعْظَمُ عِنْدَ اللّٰهِ مِنْ يَوْمِ الْأَضْحَى وَيَوْمِ الْفِطْرِ »

معناسی : جمعه‌کونی کونلرنك خواجه‌سی ومبارکره‌گی‌در . الله‌تعالی قارشنده جمعه‌کونی عیدقربان وعید فطرکونلرندن‌ده اولوغراقدر .

٢) « خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ الْجُمُعَةِ : فِيهِ خُلِقَ آدَمُ وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ وَفِيهِ أُهْبِطَ إِلَى الْأَرْضِ وَفِيهِ تِيبَ عَلَيْهِ وَفِيهِ مَاتَ وَفِيهِ تَقُومُ السَّاعَةُ . . . * »

معناسی : قویاش طوغان‌کونلرنك خیرلیره‌گی جمعه‌کونیدر : (چونکه) آدم علیه السلام شول جمعه‌کوننده یاراتلمشدر . هم شول‌کونده جنتکه کرتلمش ، ییرگه توشرلمش وتوبه‌سی قبول ایتلمش هم‌شول کونده وفات بولمشدر . قیامت کونی‌ده جمعه کون واقع بولاچقدر . جمعه کونندن صوکره آتنا اچنده مبارك کونلر دوشنبه وپنچشنبه کونلریدر .

بایراملر ، مبارك کونلر وکیچه‌لر .

اهل اسلام‌نك برسنۀ قمریه اچنده (١٨) تورلی مبارك‌کون‌وکیچه لری باردر :

١) اَوَّلِ سَنَه کونی ، ١) نچی محرمده .
٢) عاشورا کونی ، ١٠) نچی محرمده .
٣) هِجرت کیچه‌سی ' ٢٧) نچی صفرکیچنده .

(*) (فاذاقضیت الصلوةفانتشروا فی الارض وابتغوا من‌فضل‌الله) آیتنده‌گی فضلدن دنیاکسبی مراد توگل بلکه علم،وعظ،عبادت وزیارت مراد دیمشلردر .

وفی الحدیث « وابتغوا من‌فضل‌الله لیس بطلب الدنیا وانماهوعبادة وحضورجنازة وزیارة اخ فی‌الله » تفسیر البیضاوی (٥٢١)

۴) مولد کیچه‌سی ، ۱۲) نچی ربیع‌الاوّل کیچه‌نده .
۵) وفات کونی ، ۱۲) نچی ربیع‌الاوّل کونده .
۶) رغائب کیچه‌سی ، رجبنك بر نچی جمعه‌سینك کیچه‌نده .
۷) معراج کیچه‌سی ، رجبنك ۲۷ نچی کیچه‌نده .
۸) برائت کیچه‌سی ، شعباننك ۱۵ نچی کیچه‌نده .
۹) رمضان کیچه‌سی ، رمضاننك بر نچی کیچه‌نده .
۱۰) اسراء کیچه‌سی ، رمضاننك ۱۳ نچی کیچه‌نده .
۱۱) نزول قرآن کیچه‌سی، رمضاننك ۱۷ نچی کیچه‌نده .
۱۲) فتح مکه کونی ، رمضاننك ۲۱ نچی کوننده .
۱۳) قدر کیچه‌سی ، رمضاننك ۲۷ نچی کوننده
۱۴) عیدفطر کونی ، شوّالنك بر نچی کوننده .
۱۵) ترویه کونی ، ذوالحجه‌نك ۸ نچی کوننده .
۱۶) عرفه کونی ، ذوالحجه‌نك ۹ نچی کوننده .
۱۷) عیدقربان کونی ، ذوالحجه‌نك ۱۰ نچی کوننده
۱۸) تشریق کونلری ، ذوالحجه‌نك ۱۱ ، ۱۲ و ۱۳ نچی کونلرنده .

۱) اوّل سنه کونی

اوّل سنه کونی محرمنك بر نچی کونیدرکه تاریخ هجرینك اوّلگی کونی اهل اسلامنك هجری یل باشی کونیدر. یل باشی ایتوب هر بر مسلمان بایرام ایتوب عمل وعبادت وشادلق ایله اوتکارمك تییشلیدر. بعض روایتلرده محمد علیه السلام وحی توشلرینك اوّلگیسنی اوشبو کوننك کیچه‌نده کورمشدر. شول کوندن صونك هر بر کورگان توشلری کورگان روشنچه دنیاده واقع بولا باشلامشدر . اوشبو کوندن باشلاب ۱۰ نچی محرمگه‌قدر، یعنی عاشورا کونینه قدر نفل روزه‌لر طوتمق مستحب عمللردن صانالمشدر.

٢) عاشورا کونی.

عاشورا کونی محرمنڭ (١٠) نچی کونیدر. حرمتلی ومبارك کونلردندر. بوکونده پیغمبرمز محمد علیه السلام هم آنڭ صحابه لری کوبسنچه روزه بولور ایدیلر. شول سببدن بوکوننڭ روزه سی الوغ مستحبلردندر. عاشورا کوننده کوزگه سورمه طارتمق وطاتلی آشلر پشرمك حقنده روایتلر بولسه ده، مستحب بولور درجه ده توگلدرلر. روایتلر بوینچه نوح علیه السلامنڭ کویمه سی اوشبو عاشورا کوننده قوریغه اوطورمشدر. ابراهیم علیه عاشورا کوننده طوغمش هم شول کونده نمرودنڭ اوتندن قوتلمشدر. ایوب علیه السلام ییدی یللق آورووندن اوشبو کونده سلامتلنمشدر. موسی علیه السلام وآنڭ قومی فرعون عسکرندن اوشبو کونده قوتلمشلردر.

اوشبو سببلردن صحابه لر بوکوننی اوّلده بایرام ایتوب شادلق ایله اوتکارورایدیلر لکن (٤١) نچی تاریخ هجریده حضرت علی نڭ پیغمبرمز محمد علیه السلانڭ قزی حضرت فاطمه رضی الله عنها دن طوغان ایکنچی اوغلی حضرت حسین شامده پادشاه (*) یزیدنڭ قوتورتووی بوینچه کَرْبَلا صحراسنده اوشبو عاشورا کوننده شهید ایدلمشدر. شول سببدن مسلمانلر عاشوراکونینی بایرام یعنی شادلق کونی ایتمیچه ماتم یعنی قایغوکونی ایتوب حضرت حسین نڭ شهید بولووینه قایغوقیلمونی معقول کورمشلردر. حتی شیعه فرقه سندن بولغان مسلمانلر بوماتمنی افراط درجه سینه کیتروب قایغونی اظهارقیلمق نیتی ایله تنلرینی جراحتله ب قاناتوب تورلی مسخره لکلرقیلمقده درلر.

لکن سنی فرقه سندن بولغانلر بویله افراط اش قیلمیچه عاشوراکونینی دینی بر مبارك کون صانابروزه ونمازلر، صدقه وخیرلر وباشقه ایزگی عمللر ایله اوتکارمگه طرشمقده درلر. بایرام کوننده بولسه ده، ماتم کوننده بولسه ده، ایزگی عمللر هروقتده معقول ومقبول اشلردندر.

٣) هجرت کیچه سی.

هجرت کیچه سی پیغمبرمز محمد علیه السلامنڭ مدینه گه کوچونیتی ایله مکه دن چقغان کیچیدرکه تاریخ عیسوی نڭ (٦٢٢) نچی یلنده ١٧ نچی آؤگوستده صفرنڭ ٢٧ نچی کیچنده واقع بولمشدر. محمد علیه السلام مکه ده (١٣) یل قدر

*) یزید صحابه لردن حضرت معاویه نڭ اوغلیدر. حضرت معاویه اوّلده شامده دمشق شهرنده والی بولوب طورمش ایکان حضرت علی خلیفه بولغان زمانده پادشاه بولونی دعوا قیلمش. حضرت علی وفات بولغاندن صوڭ اوغلی حضرت حسن خلیفه بولمش ایکان آلتی آیدن صوڭ اهل اسلام اچنده فتنه چقماسون اوچون خلیفه لکنی طاشلاب معاویه نڭ پادشاهلغینه راضی بولمشدر. حضرت معاویه دن صوڭ اوغلی یزید پادشاه بولمش شول زمانده حضرت حسین خلیفه بولونی آرزو قیلغانینی ایشتکاچ بصره والیسی عبیدالله بن زیاد عسکری ایله کربلا صحراسنده آنی اولترتمشدر.

پیغمبر بولوب طوغاندن صوك مكه خلقی‌نك مسلمانلرغه هرخصوصده توُرلی جبررلر قیلا باشلاغاچ، صحابه‌لرگه مدینه شهرینه كوچه‌رگه رخصت قیلمش ایدی. محرم آینده صحابه‌لرنك كوبسی مدینه‌گه كوچدیلر. مكه خلقینك تیز مسلمان بولماسلقلری حتی اوزینی اولترمك كیكـاشنده یوُردكلری معلوم بولغاچ آخرده الله‌تعالی‌نك امری بوینچه مذكوریلده صفر آیینك ٢٧ نچی كیچنده صحابه‌لرنك الوغلرندن حضرت ابو بكر رضی الله‌عنه ایله برگه اوزی ده مكه‌دن چقدی. ١٢ نچی ربیع الاوّلده دوشنبه كون مدینه شهرینه باروب كردیلر. اول زمانده مدینه خلقینك كوبسی اسلام دینینه محبت قیلمش ایدیلر. كیله‌چگینی ایشتكانلكلرندن بوتون مدینه خلقی محمد علیه السلامنی بیك الوغلاب تعظیم و تكریم ایله قارشو آلدیلر.

مسلمانلر مدینه‌گه جییلغاندن صوك اسلام دینی بیك قوّت طابدی. مدینه‌نك اوزخلقی‌ده ئه‌یله‌نه‌سنده‌گی قبیله‌لرده گروه گروه كیلوب مسلمان بولدیلر. اسلام دینینك قوّت طابووینه و دنیاغه طارالووینه سبب بولغانلغندن اوُشبو هجرت واقعه‌سی اهل اسلام قارشنده الوغ واقعه‌لردن صانالمقده‌در. شول سبب‌دن تاریخ هجری یللری‌ده اوُشبو هجرت واقعه سندن باشلاب صانالوب كیلمكده‌در. محمد علیه السلام هجرتدن صوك اون یل قدر قالغان عمرینی مدینه‌ده اوتكارمشدر.

٤) مَوْلِدْ كیچه‌سی.

موْلد كیچه‌سی محمد علیه السلامنك طوغان كیچه‌سیدر كه تاریخ عیسوی‌نك (٥٧٠) نچی یلنده (٢٧) نچی آپریلده تاریخ هجریدن (٥٣) یل اوّل ربیع الاوّل آیینك (١٢) كیچنده دوشنبه كونینه قارشی مكه شهرنده واقع بولمشدر. اول ذات شریف طوغان كیچده دنیاده بیك كوب عجیب اشلر واقع بولمشدر: ١) مكه شهرنده كعبه اچنده اول زمانده (٣٦٠) قدر. پوُت صورتلری بار ایدی، محمد علیه السلام طوغان كیچده شول پوُتلرنك هرقایوسی یوُزتوبه‌ن آومشلر. ایرته‌گوُسنك بو واقعه‌نی كورگاچ بوُتوُن مكه خلقی عجبسنوُب بوحال نیندی برزور واقعه‌گه اشاره ایكان دییوُب شوُملانمشلر.

٢) ینه شول كیچده مكه شهری اوُستنده الوغ بر نور جهیلوب كورنمشدر.

٣) ایران یوُرتنده اصطخر شهرنده اوتقه طابنوچی فارسیلرنك مك یلدن بیرلی هیچ سونمیچی یانوُب كیلـگان اوزلرنچه ایزگی اوتلری شول كیچده هیچ بر ظاهری سببسز سونوُب كیتمشدر.

٤) **مَدائن اسملی** (*) شهرده ایرانیلرنڭ پادشاهی کسری نوشروان نڭ سرایلری تترەب اون‌دورت صفەوبالکونلری ییمرلمشدر. بوکیچه اهل اسلام اوچون الوغ ومبارك کیچه‌در. کوب مسلمان یورتلرنده بوکیچه‌نی بایرام ایتوب مجلس ایله محمدعلیه السلام نڭ تاریخنی مذاکره قیلوب اوطورمق وصلوت اوقومق عادت بولمشدر.

---

٥) وَفاتْ کونی.

وفات کونی، محمد علیه السلام‌نڭ بو دنیادن آخرت سفرینه کوچکان کونیدرکه تاریخ عیسوینڭ (٦٣١) نچی یلنڭ ٨ نچی اییونڭ وتاریخ هجرینڭ ١١ نچی یلنده ربیع الاوّل‌نڭ (١٢) نچی کوننده دوشنبه کون واقع بولمشدر. پیغمبرمز محمد علیه السلام مذکوریلنڭ (٢٩) نچی صفرنده اجل آورووی ایله آوری باشلادی. آورو بولسه‌ده، برنیچه‌کون مسجدکه باروب امام طوردی. صحابه‌لرگه وعظلر سویله‌دی. وعظ آراسنده اوزینڭ اجلی یاقینلاشقانینی آڭلاتدی. صحابه‌لر ایله باحللەشدی. صحابه‌لر قایغرشوب بیك یغلاشدیلر. وفاتینه اون کون قالغانده آورووی قوّتله‌نو سببلی مسجدکه چقا آلمادی. آنڭ اورنینه مسجدده حضرت ابو بکر امام بولدی. صحابه‌لر بیك قایغوغه باتدیلر. (١٢) نچی ربیع الاوّلده دوشنبه کون ایرته نمازینه مسجدکه چقمش ایدی، صحابه‌لر حضرت ابو بکرگه اویوب نماز اوقومقده ایدیلر.

محمد علیه السلام اوزی‌ده ابو بکر رضی‌الله عنه‌گه اویوب ایرته نمازینی اوقودی. نمازدن صوڭ حضرت رسول‌نڭ مسجدکه چقغانینی کوروب شاید سلامتله‌نه‌چك ایکان دییوب صحابه‌لر بیك سوینشدیلر. لکن بو شادلق بیك اوزاقغه بارمادی. چونکه اویله وقتلرنده حضرت رسول اوزینڭ اوینده دنیادن کیتدی. الله تعالی هر قایومزغه شفاعتینی نصیب ئه‌یله‌سون آمین. (اللهم صلی علی محمد وعلی آل محمد وسلم) اوشبو ربیع الاول‌نڭ (١٢) نچی کوننده پیغمبرمز محمد علیه السلام‌نڭ وفات بولغانینی خاطرله‌ب دنیاده هیچ کم‌مه‌ڭگی قالماغانینی اویلاب عبرتله‌نمك وکوب صلوات ئه‌یتمك قرآن اوقومق تییشلیدر

(*) مدائن شهری بغداد شهرینڭ مشرق طرفنده (٢٥) چاقرم چاماسی ییرده ایدی. حاضرده خراب بولمشدر. نوشروان سراییناڭ اثرلری حاضرده‌ده باردر.

٦) رَغَائِبْ کیچه‌سی .

رغائب کیچه‌سی رجب آیینگ اوّلگی پنجشنبه کوننڈن صوڭغی کیچه‌درکه بعض روایتلرگه قاراغانده محمد علیه السلامنگ پیغمبرلك نوری اوشبو کیچه‌ده آتاسی عبدالله‌دن آناسی آمنه‌گه کوچمشدر. محمد علیه‌السلام اوزی طوغانچی اوشبو نور آناسنده ظاهر بولوب طورمشدر. اوزی طوغاندن صوڭ بو نور آناسندن اوزینه کوچمشدر. رجب آیینگ اوّلگی پنجشنبه وجمعه کونلرنده روزه بولوب کیچه‌لرنده نفل نمازلری اوقومق الوغ مستحب عمللردندر. رجب آیینگ برنچی و ١٥ نچی کونلری‌ده مبارك کونلردندر. اول کونلرده روزه بولو حقنده‌ده حدیثلر باردر.

---

٧) مِعْرَاجْ کیچه‌سی .

معراج کیچه‌سی محمد علیه السلام الله تعالی‌نگ قدرتی ایله والله تعالی‌گه معلوم بولغان ره‌وشده کوکلرگه منو واقعه‌سی بولغان کیچه‌درکه مکه‌ده وقتده تاریخ محمدینگ ٥٢ نچی یلنده رجبنگ ٢٧ نچی کیچه‌سنده هجرتدن یل یارم قدر الك واقع بولمشدر. شول ره‌وشچه‌که محمد علیه السلام پیغمبر بولغاندن صوڭ مکه‌ده وقتده کعبه‌نگ تون طرفنده (حطیم) اسملی دیوارنگ اوستنده یوقو مسراب طورغان زماندن (*) صوکره جبرائیل فرشته ایله کوکلرگه منمش اوّلگی پیغمبرلرنگ جانلرینی کوروب آنلر ایله کوب سوزلر سویله‌شمشدر ودخی فرشته‌لرنی وجنتنی والله تعالی‌نگ کوکلرده‌گی تورلی عجائب ملکوتینی کورمشدر. هربر مسلمانغه بیش وقت نماز اوقو فرض بولمقلغی‌ده ، الله تعالی طرفندن شول کیچده معراج واقعه‌سنده وحی قیلنمشدر .
شول سببلردن هربر مسلمان بو کیچه‌نی الوغلاب ایزگی عمللر ودعالر ایله اویاو اوتکارورگه طرشمق تییشلیدر.

اوشبو معراج واقعه‌سی بر نیچه مرتبه تورلی ره‌وشلرده واقع بولمقلغی حقنده روایتلر باردر. بعض روایتده معراج اوشبو کیچه‌ده محمد علیه السلام مکه‌دن قدس شریف مسجدینه سفری قیلنغاندن صوکره واقع بولمشدر.

(*) بینا اناعندالبیت بین‌النائم والیقضان اذسمعت قائلاًالحدیث صحیح مسلم ٦٥ صفحه .

٨) برائت کیچه‌سی .

برائت کیچه‌سی شعبان آیینک ١۵ نچی کیچه‌سیدرکه ١۴ نچی کونینک آخشام وقتندن صوکره باشلانادر. بو کیچه‌ده دعالر مقبول بولا طورغان مبارك کیچه‌لردندر. بو کیچه‌ده نفل نمازلری اوقوب توبه واستغفار ایله مشغول بولغان کشینک جبر وظلمدن باشقه گناهلری عفو قیلناچغی حدیثلرده بیان قیلنمشدر. شعباننک ١۵ نچی کوننده روزه بولمق‌ده، مستحب عمللردندر .

برائت دیمك توزه‌لمك وپاکله‌نمك دیمکدر. اخلاص ایله توبه قیلغان کشیلرنک گناهلری عفو قیلنوب گناهدن آرنو احتماللری جهتندن بو کیچه برائت کیچه‌سی دییوب آتالمشدر.

---

٩) رمضان کیچه‌سی.

رمضان کیچه‌سی رمضان آیینک برنچی کیچه‌سیدرکه شعبان آیینک آخرغی کوننده صوکره آخشام وقتنده باشلانادر. بو کیچه‌ده بوتون دنیا اهل اسلامی مسجدلرگه جییلوب یه‌ستودن صوکره تراویح نمازی اوقی باشلارلر. طاڭ آلدندن سحر آشاب ایرته‌گوسنده روزه بولورغه حاضرله‌نورلر. بو کیچه هر برمسلماننک دیانت حسلری اویانوب اسلام دینینه محبتلری آرتوب کوڭللری یوقارا طورغان کیچه‌در. اوشبو کیچه‌دن باشلاب رمضان آیینک هر بر کیچه وکونلری مبارك وقتلردر. هر بر مسلمان کشی رمضان اچنده گناهلردن باشقه وقتلرغه قاراغانده آرتغراق صاقلانوب ایزگی عمللرنی‌ده باشقه وقتلرغه قاراغانده آرتغراق قیلورغه طرشمق تییشلیدر. رمضان کیچه‌لرنده‌ده کوڭلی یوموشاماغان ودیندارلغی آرتماغان قاتی وقاراکوڭللی کشینک مسلمانلغی اشانچلی مسلمانلق توگلدر .

---

١٠) اِسْرآءْ کیچه‌سی .

اسراء کیچه‌سی محمد علیه السلام‌نک مکه‌ده‌گی کعبه مسجدندن قدس، یعنی (یروسلیم) شهرنده‌گی (بیت المقدس) مسجدینه بارو واقعه‌سی بولغان کیچه‌درکه مکه‌ده طورغان وقتنده رمضاننک (١٣) نچی کیچه‌سنده شنبه‌گه قارشی واقع بولمشدر . بعض روایتلرایسه، رجبنک ٢٧ نچی کیچه‌سنك معراج واقعه‌سندن مقدم واقع بولمشدر . بو کیچه‌ده محمد علیه السلام الله تعالی‌نک قدرتی ایله قدس شهرنده‌گی بیت المقدس مسجدینه بارمش ویولده اول شهردن مکه‌گه طاباکیله‌طورغان کروانّنی کورمش‌در. ایرته‌گوسن محمد علیه السلام اوشبو واقعه بولغانینی صحابه‌لرینه سویله‌مش‌ایدی.

ایمانسز ومنافق کشیلر ایشتکاچ بو واقعه دن بیك کو لمشلر. یالغان واقعه دییوب هیچ اشانماشلر. لکن محمد علیه السلام صحابه لرینه بیت المقدس مسجدینک نی روشنه ایکانینی تمام تعریف قیلمش ایدی وقدسدن مکه گه قایتمقده بولغان مکه کروانینک اول کیچه ده قای یرلرده بولغانینی وآنلرنک نیچه تویه ایله قایتوب کیلگانلرینی و بیش کوندن صوکره قویاش چقغان وقتلرده آنلرنک مکه گه کیلوب کره چکلرینی ده خبر بیرمش ایدی. هم واقعا بیش کوندن صوکره کروان مکه گه کیلوب یتدی. مکه خلقی کروان خلقندن ۱۳ نچی رمضان کیچه سنده قای یرلرده بولغانلرینی صوراشدقلرنده اول کیچه ده بعینه محمد علیه السلام سویله گان یرده بولدقلری معلوم بولمشدر.

قدس شریفنی کوروب بلگان کشیلر محمد علیه السلام نک تعریفی درست چقوینه بیك تعجب ایتدیلر شول سببدن ایمانسز کشیلرده بو واقعه گه بیك حیران قالدیلر. بو واقعه محمد علیه السلامنک معجزه لرندن اولدیغی اوچون بو کیچه ده مبارك کیچه لردن صانالمقده در.

---

(۱۱) نزولِ قرآن کیچه سی.

نزول قرآن کیچه سی پیغمبرمز محمد علیه السلام گه الله تعالی طرفندن اوّل مرتبه قرآن آیتلری نازل بولا باشلاغان کیچه درکه هجرتدن ۱۳ یل الك رمضان آیینک ۱۷ نچی کیچه سنده واقع بولمشدر. محمد علیه السلام قرق یاشینه قدر مکه نک عادی کشیلرندن بولوب سودا ایله عمر کیچرمشدر. لکن هر کم قارشنده کامل اشانچلی معتبر کشیلردن ایکانلگی بیك معلوم ومشهور بولمشدر. هیچ بر وقتده وهیچ بر خصوصده آندن عیبلی اشلر وکیملکلر کورنمه مشدر. قرقنچی یاش طولغاندن صوك آنک حالی تمام اوزگاردی: دنیا اشلرینی طاشلاب تقوالق وعبادت یولینه کردی. شول زماندن صوك تورلی عجیب توشلر کوره باشلادی. توشنده نی واقعه کورسه ایرته گو سنده یاکه بر نیچه کوندن صوك شول واقعه بالفعل دنیاده واقع بولور ایدی. توشنده ده اوینده ده همان کوزینه فرشته لر کورنه باشلادی. بو حاللردن صوك محمد علیه السلام نک کوڭلی یوقاردی، بیك تقوالقغه صالندی، کوبراك عبادت برله شغللنه باشلادی. باباسی ابراهیم علیه السلام نک دینی بوینچه همان عبادت قیلور ایدی. مکه شهرینک طرفنده (حِراء) اسملی بر طاو باردر. آنک

بینا انا فی المسجد الحرام فی الحجر بین النائم والیقضان اذ أتانی جبرائیل بالبراق الحدیث تفسیر البیضاوی صفحه (٦٨٨).

برطرفنده بر بولمه روشنده زور بر غار چوقوری باردر . محمد عليه السلام شول طاوغه بارۇب كوب وقتده مذكور غار چوقوری اچنده عبادت قيلوب اوطورورايدی. حتی بعض وقتلرده خاتونی حضرت خديجه دن آزقلر آلوب كيتوب بر نيچه كونلر عمرينی شول غارده اوتكارورايدی . برزمان رمضاننك ١٧ نچی كيچه سنده شول طاونك اوستنده يورگان زمانده كوزينه يه شل كييملی نورلی بر كشی قيافتی كورندی ؛ اول كشی: «يا محمد، مين جبرائيل فرشته من، الله تعالی طرفندن سيكا ايلچيمن . الله تعالی سينی بوتون دنياداغی خلقلرنی اسلام دينينه اونده مك اوچون پيغمبر قيلدی بشارت بولسون ! » ديدی، محمد عليه السلام بوكشينك سوزلرينه بيك تعجب ايتدی. حتی بر آز قورقوب ده كيتدی. شول آرادە حضرت جبرائيل (اقرأ) سوره سينی اوقودی. ايك اوّل نازل بولغان سوره اقرأ سوره سيدر. آندن صوك طاونك آستينه توشديلر . آنده جبرائيل عليه السلام محمد عليه السلام گه بر چيشمه دن طهارت آلدردی. وايكی ركعت نماز اوقو روشينی ده اويره تدی اول آراده طالك آتمش ايدی . محمد عليه السلام بو واقعه دن قورقوب قاوشاب اويينه قايتدی . واقعه نی وقورقغانلغينی خاتونی خديجه گه سويله دی خاتونی اوزينك توشلری بو يانچه همان محمد عليه السلام نك پيغمبر بولووينی كوته در ايدی : ايرينه ايتدی هيچ قورقما ، ان شأ الله بو اش ضررلی اش بولماس. الله تعالی شايد سيكا هيچ برآفت كيترمس . چونكه سينك هيچ بر كشيگه جبر وظلم قيلغانك يوق . هر كمگه شفقت ومرحمت قيلمقده سك . وهر وقت حقلقده وطوغريلقــده سك بو واقعــه نی سين آغام ورقــه گه باروب سويله. بوخصوصده اول نی ئه يتور ايكان، اول بيك عالم كشيدر » ديدی .

ورقه حضرت خديجه نك طوغاندن طوغان آغاسی ايدی . بيك قارت كشی ايدی. تورات وانجيل كتابلرينی كوب اوقوب ويازوب مشغول بولغانلغندن كوزلری صوقرلانمش ايدی . حضرت رسول حضرت خديجه ايله بر گه ورقه يانينه باردی . نی واقعه بولغانينی بر برسويله دی . ورقه : (هيچ قورقما گز ، بو واقعه سويانچلی بر واقعه بولسه كيره ك . اول سز گه كورنگان ذات موسی وعيسی پيغمبرلرگه كيلگان جبرائيل فرشته بولمق كيره ك . تورات وانجيل نك سوزلری بو يانچه مكه شهرندن اسماعيل عليه السلام نسلندن بر كشی پيغمبر بولمق تييشليدر . پيغمبرلك اوچون بوتون مكه ده سزدن موافق كشی يوقدر . های شهرخلقينك ضررندن صاقلانوب بوشهردن سين چقغان زمانده مين ده سلامت بولسه م ، سيكا بر نچی ياردمچی بولور ايدم» ديدی . ورقه نك بو سوزلرينی ايشتكاچ محمد عليه السلام نك كوكلی بر آز طنچلادی .

محمدعلیه السلام گه بر کون حراء طاونده ینه جبرائیل فرشته کورندی .
حضرت محمدعلیه السلام ینه قاوشاب اوییته قایتدی ده ، بورکانوب یاندی شول
زمانده جبرائیل اویگه کروب (یا ایها المدثر) سوره سندن (والرجز فاهجر)
دیگان سوزگه قدر اوقودی . اوشبو کونده محمدعلیه السلام الله تعالی اوزینی پیغمبر
قیلغانلغینی آڭلادی . اوزینڭ یاقن کشیلرینی اسلام دینینه دعوت قیلا باشلادی .
اوشبو واقعه لردن صوڭره محمدعلیه السلامنڭ آخر عمرینه قدر یکرمی اوچ یل اچنده
کیره ك وقتینه قاراب تورلی آیت وسوره لر نازل بولدیلر . شول سوره لردن الوغ برکتاب
حاصل بولدی که قولمزده غی (قرآن کریم) شول کتابدر . هر بر سوزلری الله تعالی دن
محمدعلیه السلامگه کیلگان حق وپاك سوزلردر . اوشبو کیچه یعنی رمضاننڭ
۱۷ نچی کیچه سی شول یلنڭ قدر کیچه سینه طوغری کیلمشدر . بو کیچه ده اهل اسلام
اوچون هر یلده مبارك کیچه لردندر .

۱۲) فتح مکه کونی .

فتح مکه کونی محمدعلیه السلام اون مڭ قدر اسلام عسکری ایله مدینه دن
کیلوب مکهٔ مکرمه نی دشمانلری قولندن آلغان کونیدر که تاریخ هجرینڭ ۸ نچی یلنڭ
(۲۱) نچی رمضانده واقع بولمشدر . حضرت رسول مکه دن مدینه گه کوچکاندن
صوڭ اهل اسلام قوّت طابوب بر پادشاهلق حکمینی آلمشلر ایدی . مکه ده قالمش
دشمانلر بونی سیزوب مسلمانلرنی ضعیفره ك وقتلرنده طامرندن قورتورغه تورلی
کیڭاشلر قیلورایدیلر . محمدعلیه السلامنڭ نیتی قوّت طابقاندن صوڭ مکهٔ مکرمه نی
نیچك بولسه ده ، دشمانلری قولندن آلمق وآنی بوتون دنیا اهل اسلامی اوچون
مقدس بر شهر ایتوب قالدرمق ایدی . اوشبو سببلردن مسلمانلر ایله مکه کافرلری
آراسنده بیك الوغ دشمانلق بار ایدی . اوشبو دشمانلق ایکی آراده بر نیچه مرتبه
الوغ صوغش چغوینه ده سبب بولمشدر که مشهورلری : بدر ، احد ، خندق
صوغشلری ایله حدیبیه وفتح مکه سفرلریدر .

۱) بدر صوغشی هجرتنڭ ایکنچی یلنده رمضان آینڭ (۱۲) نچی کونلرنده
مکه ایله مدینه آراسنده بدر اسملی مشهور قویوتیره سنده واقع بولمشدر اهل اسلام
عسکری فقط (۳۲۰) کشی ایدی . دشمان طرفی (۱۰۰۰) قدر بار ایدی .
شولای بولسه ده ، مسلمانلر جیڭدیلر .

۲) احدصوغشی هجرتنڭ ۳ نچی یلنده شوّالنڭ (۱۲) نچی کونلرنده مدینه دن
۷ چاقرم چاماسی تون یاغنده احد اسملی طاو یاننده واقع بولمشدر . اسلام عسکری

(٧٠٠) كشى ، دشمان طرفى (٣٢٠٠) كشى ايديلر . آز بولسەلردە مسلمانلر بو صوغشدەدە؛ دشمانلرينە غالب بولديلر .

٣) خندق صوغشى هجرتنڭ ٥ نچى يلندە مدينە شهرى ياندە واقع بولمشدر. مسلمانلر مكەدشمانلرى كوب عسكر ايلە مدينەنى باصماغە كيلەچكلرينى ايشتوب شهرئەيلەنەسينە (خندق) يعنى الوغ بركاناو قازوب قويمش ايديلر . شول سببدن بوصوغش خندق صوغشى ديوب آتالمقدەدر . بارى اون مڭ قدر كشى بولسەلردە، مكە كافرلرى مدينەنى جيڭوب آلا آلماديلر . آخرندە آچلق سببلى وتورلى آورولر سببلى كوبسى هلاك بولغاچ كيرى قايتوب كيتديلر .

٤) حُدَيْبِيَّه سفرى. هجرتنڭ (٦) نچى يلندە محمد عليه السلام (١٤٠٠) قدر مسلمان عسكر ايلەكعبەنى زيارت قيلمق نيتى ايلە مكە طرفينە سفر قيلدى . مكەگە ياقنلاشقاچ حديبيە اسملى بر آول ياندە طوقتاديلر . مكە خلقى مسلمانلرنڭ كيلگانينى سيزوب قارشيغە صوغشقە چقماقچى ايديلر . لكن مسلمانلرنڭ كيلولرى صوغش اوچون بولماغانلقدن آرادە صوغش چقمادى . مكەدن ايلچيلر كيلوب مسلمانلر ايلە اون يل صوغشماسقە ومسلمانلرغە كيلەسى يلدە حج قيلورغە ايرك بولورغە صلح قيلشديلر . شول روشچە مسلمانلر اول يلدە حج قيلا آلميچى مدينەگە كيرى قايتوب كيتديلر .

٥) حديبيە صلحى اوزاقعە بارمادى. چونكە مكە خلقينڭ نيتى صلح توگل، بلكە مسلمانلرنى برآز آلداب طوقتاتوب طورمق ايدى. نيز مكە خلقى اوزلرى صلح شرطلرينڭ قايسيلرينى بوزديلر . شول سببدن محمد عليه السلام هجرتنڭ ٨ نچى يلندە (١٠) نچى رمضاندە اون ايكى مڭ قدر اسلام عسكرى ايلە مدينەدن چقدى . (٢٠) نچى رمضاندە مكەيانينە كيلوب طوقتاديلر . مكە خلقى بوقدر كوب اسلام عسكرينە قارشى طورا آلماسلقلرينى آڭلاديلر . هيچ قارشى طورا آلماديلر . محمد عليه السلام مكە خلقندن صوغشقە قارشى چقماغان كشيلرهم اورامدە قالميچى اويلرگە يابلغان كشيلر اولمدن امين بولاچغينى اعلان قيلدى . مكە خلقى هر قايوسى قورقشوب اويلرينە كروب قاچديلر . رمضاننڭ (٢١) نچى كوندەايرتە برلە محمد عليه السلام اون ايكى مڭ عسكر اچندە سلطنت ايلە مكە شهرينە كردى. ايڭ اوّل كعبەنى طواف قيلديلر وآنڭ اچندەگى پوتلرنى چغارديلر .

محمد عليه السلام : (هيچ بركشيگە مسلمانلر طرفندن جبر قيلنما ياچغينى واسلام دينينە كروگەكوچلەنمەيەچكينى) معلوم قيلدى . لكن آز زمان اچندە بوتون مكە خلقى اوزاختيارلرى ايلە مسلمان بولوب حضرت رسولگە بيعت بيرديلر .

هجرتنكْ (۱۰) نچی یلنده محمدعلیه السلام (طوقسان ملڭ) قدر مسلمان ایله ذوالحجه آینده‌ینه مکه‌گه باروب یوزمک قدر مسلمان ایله برگه حج قیلمشدر. بوندن صوڭ محمدعلیه السلام مکه‌گه تکرارکیله آلمیچی اوچ آیدن صوڭ دنیادن کیتمشدر. تاریخ اسلام اچنده اوشبو مکه‌نی فتح قیلو الوغ واقعه‌لردندر.

۱۳) قدرکیچه‌سی.

قدرکیچه‌سی هر برسنهٔ قمریه اچنده ایزگی عمللر ودعالر مقبول بولاطورغان برکیچه‌درکه قایسی کیچه ایکانی بیك تعیین معلوم قیلنمامشدر. یل نڭ هر قایسی کوننده بولمقلغی احتمالدر. شویله‌ایسه‌ده، محمدعلیه السلام طرفندن کوبسنچه رمضان آیی اچنده بولمقلغی ورمضاننڭ ده آخرغی اوننده‌کو بسنچه (۲۷) نچی کیچه سنده‌طوغری کیلمك احتمالی بیان قیلنمشدر. شول سببدن بوتون دنیا اهل اسلامی رمضاننڭ (۲۷) نچی کیچه‌سینی قدرکیچه‌سی اعتبار ایدوب اول کیچه‌ده کوب یوقولامیچی اویاوطوروب ذکر تسبیح، دعا واستغفار نماز وعبادت وعظ ونصیحت ایله اوتکارمکده‌درلر. قرآن نڭ نازل بولووی قدرکیچه سنده باشلانغانلغی وبوکیچه عبادت ایله اوتکارومك آی یعنی (۸۳) یل قدر الوغ عبادتلر ایله اوتکارودن ثوابلیراق بولووی، واول کیچه‌ده‌ییرگه فرشته‌لر اینه‌چگی قرآنده بیان قیلنمشدر. پیغمبرمز محمدعلیه السلام: (قدرکیچه‌سینی اخلاص ایله عبادت قیلوب اوتکارگان کشینڭ هر براوتکان گناهلرینی الله‌تعالی عفو قیلاچقدر) دیمشدر. هجرتدن (۱۳) یل مقدم محمدعلیه السلام گه ایلڭ اوّل قرآن نازل بولغان کیچه، که‌رمضانڭ (۱۷) نچی کیچه‌سیدر، شول یلنڭ قدرکیچه‌سینه طوغری کیلمشدر. (الله اعلم)

۱۴) عید فطرکونی.

عیدفطرکونی رمضان روزه‌سینی تمام قیلغاندن صوڭ بولاطورغان بایرام کونیدرکه شوّال آیینڭ باشیدر. عیدفطرکونی اهل اسلام اوچون الوغ بایرام کونلردندر. کیچه‌سی ده مبارك کیچه‌لردندر. عید کیچه‌لرنده بر نیچه ساعت عمل وعبادت ایله اوتکارو اوچون کوب ثواب وعده قیلنمشدر. عیدفطرکوننده طاڭ آتقانچی یوقودن طوروب غسل قیلمق، تهننڭ هر یرینی پاکله‌مك، یاڭغا کییملر کیمك، خوش ایسلر سورتنمك، ایرتـه نمازینی اوقوغاندن صوڭ عید نمازینی اوقوغانچی خرماکبی بر طاتلی طعام ایله افطار قیلمق، عید اوقولاطورغان ییرگه جه‌یه‌و بارمق، بارغانده‌وقایتقانده فقیرلرگه صدقه‌لر بیرمك، ایرته‌یوقودن

اویانوب خلقلرنڭ عیداوقیطورغان بیرگه جییلولرینی کورگاچ قیامت کوننده خلقلر قبرلرندن قوبوب محشر میدانینه جییلونی خاطرگه کیتروب عبرتلەنمك سنتدر. وذخی ایرلرگه قویاش چغوب بر آز کوتەرلگاچ عیدنمازی اوقومق وعیدنمازینه قدر هرکم اوزی اوچون وبالالری اوچون معلوم مقدارنچه فقیرلرگه فطرەصدقەلری بیروب هرکم شادلق ایله بایرام ایتکان زماندەفقیرلرنیدە شادلقدن محروم ایتمسکه طرشمق واجبدر.

عیدکوننده گناه اشلردن صاقلانوب ایزگی عمللر قیلورغه طرشمق، دوستلر ایله ویاقن قارنداشلر ایله کورشوب زیارت قیلشمق، قبرستانغه باروب میتلرنی زیارت قیلمق، دشمان کشیلر ایله کیلشوب دوستلانورغه طرشمق، بیك ضرور بولماغان اشلرنی اشلەمیچه بایرام ایتوب شادلق ایله اوتکارمك سنتدر.

عیدکونلرنده صوغش اوینلری اوینامق، آتلر اوزشدرمق درستدر.

۱۵) عید قربان کونلری.

عیدقربان کونی ذوالحجه آیینڭ (۱۰) نچی کونیدر. هر بر دولتلی مسلمانغه بوکونده برقربان چالوب جماعتلرینی، وکیلگان قوناقلرینی وکورشیلرنده بولغان فقیرلرنی حرمت قیلمق واجبدر. وذخی اوشبوکونده قویاش چغوب بر آز کوتەرلگاچ ایرلر جماعت بولوب عیدنمازی اوقومق واجبدر. قربان عیدینه بارغان وقتدەیولدەطوقتاب طوقتاب بر نیچه مرتبەتکبیر تشریق اسملی مشهور تکبیرنی ئەیتمك سنتدر. عیدفطرکوننده سنت بولغان اشلر عیدقربان کوننده‌ده سنتدر. مگرعیدقربان کوننده طاڭ آتقاندن صوڭ عیدنمازینی اوقوغانچی روزه‌کشی کبی هیچ برنەرسه آشامیچه اچمیچه طورمق وعیدنمازینی اوقوغاندن صوڭ قربان چالغان کشی قربان شولپاسی ایله قربانی بولماغان کشی باشقه برطعام ایله افطار قیلمق سنتدر.

عیدقربان کونندن اوّلگی کون یعنی ذوالحجه نڭ (۹) نچی کونی (عَرَفه) کونی دیبوب وآندن اوّلگی کون یعنی ذوالحجه نڭ (۸) نچی کونی (تَرْویَه) کونی دیبوب آتالورلر. بوکونلرده مبارك کونلردندر. وذخی عیدقرباندن صوڭغی اوچ کون یعنی ذوالحجه نڭ (۱۱) نچی، (۱۲) نچی و (۱۳) کونلری تشریق کونلری دیبوب آتالورلر. اوشبوکونلرنڭ هر برسی یعنی (٦) کوننڭ کوندزلری ده کیچەلری ده ایزگی عمللر اوچون کوب ثوابلر وعده قیلنمش دعالر وتوبه لر قبول بولا طورغان مبارك وقتلردر.

ذوالحجه نڭ برنچی کوننده ن باشلاب عیدقربان کونینه قدر (٩) کون روزه بولمق کوب ثوابلی مستحب عمللردندر.

امّا قربان عیدی کوننده و آندن صوڭغی (٣) تشریق کونلرنده روزه بولمق حرامدر. چونکه اول کونلرنی عیدفطر کونی کبی بایرام ایتوب شادلق ایله اوتکارمك سنتدر.

عرفه کونینڭ ایرته نمازندن باشلاب (١٣) نچی ذالحجه نڭ ایکندی نمازینه قدر (٢٣) نمازنڭ هر برسنده جماعت ایله فرضلرینی اوقوب سلام بیرگاندن صوڭ هر کم قچقروب تکبیر تشریق اسملی اوشبو تکبیرنی ئه‌یتمك واجبدر:

اَللّٰهُ اَكْبَرُ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ ❁ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ ❁ اَللّٰهُ اَكْبَرُ ❁ وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ ❁

معناسی: (الله‌تعالی هر نرسه‌دن الوغراقدر. بر الله‌تعالی‌دن باشقه هیچ تکری یوقدر والله‌تعالی هر نرسه‌دن الوغراقدر. هر بر کورکه‌ملك الله‌تعالی‌دن گنه‌در.)

یالغوز اوقوغان کشیلرگه وخاتون قزغه قربان بایرامی کونلرنده‌منکور (٢٣) نمازنڭ فرضلرندن صوڭ اوشبو تکبیر تشریقنی ئه‌یتمك واجب توگل بلکه مستحبدر.

عید نمازلرینڭ شرطلری واوقو ره‌وشلری عبادات اسلامیه نڭ (جماعت) اسملی (٤) نچی جزئنده بیان قیلنمش ایدی.

حج کونلری.

حج عمللری اوشبو عیدقربان کونلرنده قیلنورلر.

هر سنه مکهٔ‌مکرمه شهرنده ذوالحجه آینه‌قدر بوتون دنیادن یارتی میلیون‌قدر حاجیلر جییلمقلغی معلومکزدر. اوشبو حاجیلر ترویه کوننده‌ایرته برله‌مکهٔ‌مکرمه شهرندن چغوب‌مکه‌دن (٨) چاقرم چاماسنده‌مشرق طرفنده‌راق (منٰا) اسملی بر آولغه کیته‌رلر. آنده برکیچ قونارلر. عرفه کوننده قویاش چقغاندن صوڭ (عرفات) طاوینه کیته‌رلر عرفات طاونده اویله‌وقتی ییتکاچ جماعت ایله اوّل اویله‌نمازینی آنڭ آرتندن‌اوق ایکندی وقتی یتمس بورون ایکندی نمازینی اوقورلر. آندن‌صوڭ عرفات طاونده حجنڭ فرضلرندن بولغان (وقوف) نی قیلورلر. یعنی عرفات طاونده برنیچه ساعت طوقتاب قبله‌غه قاراب ذکرلر ئه‌یتوب دنیاوآخرت مقصودلرینی‌صوراب‌دعالر قیلوب‌طورورلر. قویاش‌بایغاچ آخشام اوقوماس بورون (مزدلفه) اسملی ییرگه کیته‌رلر. یه‌ستو وقتی کرگاچ مزدلفه‌ده اوّل آخشامنی صوڭره یه‌ستونی اوقورلر. کیچنی مزدلفه‌ده

اوتکاروب عیدقربان کونینك ایرته نمازینی اوقوغاندن صوك عرفاتدەغی کبی قبلەطرفینەقاراب بر آز وقت طوقتاب قوللرینی کوتەروب ذکرلر اوقوب ودعالر قیلوب طورورلر. قویاش چقماس بورون هرقایوسی ینه (منا) غه کیتەرلر. منادەمعلوم اورنلرندەتکبیرلر ئەیتوب (جمره) طاشلرینی آتارلر. همقربانلرینی چالوب ایتیبنی‌ده تیریسنی‌ده فقراغه صدقه قیلورلر. آندن صوك چەچلرینی کیتەرتورلر یاکەقسقارتورلر. چیتدن کیلگان حاجیلرنك کوبسی مسافر بولغانلقلرندن عیدنمازینی اوقومی قالورلر. امامسافر بولماغان حاجیلر عیدنمازینی مکه‌گه قایتوب یاکه منادەاوقورلر. حاجیلر (۱۰) نچی (۱۱) نچی یا (۱۲) نچی ذالحجەده مکه‌گه قایتوب کعبةاللەنی ئەیلەنوب فرض بولغان طوافنی قیلورلر. حج عمللری اوشبوطواف ایله تمام بولور.

ابراهیم پیغمبرنك قربانی .

تاریخ انبیاکتابلرنده مشهوردرکه ابراهیم علیه‌السلام هیچ بر بالاسی یوق زمانده بالاسی بولاقالسه، بیك‌سویونەچگینی اظهارقیلوب: «اگر اللەتعالی میگا بربالابیرسه، مین‌اول‌بالانی اللەتعالی رضالغی اوچون قربان قیلورایدم» دیبوب طاشلامش ایدی. بوسوز گویا برنذر ئەیتو حکمندەایدی. برزماندن‌صوك ابراهیم علیه‌السلام‌نك هاجراسملی کچی خاتوننین اسماعیل اسملی وساره اسملی‌الوغ خاتوننین اسحاق اسملی ایکی اوغلی بولدی. اللەتعالی‌نك امری بوینچه ابراهیم علیه‌السلام‌هاجرایله اسماعیلنی‌مکه‌شهری اورنینه‌ایلتوب قویدی. آنلرشول ییرده ترکلك ایتدیلر. سارەایله اسحاق‌کنعان یورتنده ابراهیم‌علیه‌السلام‌نك اوزی‌ایله‌برگه ترکلك‌قیلدیلر. هریلده برنیچه مرتبه ابراهیم‌علیه‌السلام هاجرایله اوغلی‌اسماعیلنی زیارت قیلورغه بارورایدی. برسفری ذوالحجه آینده طوغری کیلدی. اول‌وقتده حضرت اسماعیل اون یا اون‌دورت یاشلك بربالا ایدی. ۷ نچی ذی‌الحجەدەابراهیم‌علیه‌السلام کیچ یوقوغەیاتمش‌ایدی. توشندەبرفرشته‌کیلوب: «اوغلك‌خصوصندەغی نذرگزنی وفاقیلورغه وقت‌بولدی، نی اوچون‌اداقیلمیسگز؟» دیدی. ابراهیم علیه‌السلام‌یوقودن اویانغاچ (۸) نچی ذوالحجەده بوتوشنی آڭلامیچی اویلاب یوردی، هیچ بر نذری خاطرینه کیلمەدی، شول سببدن (۸) نچی ذوالحجه (ترویه) کونی دیبوب آتالمشدر. عرب‌چه ترویه دیمك اویلانمق دیمکدر.

اول‌کون کیچ یوقلاغاچ ینه شول توشنی کوردی. (۹) نچی ذوالحجەده اویلاب یوری طورغاچ اول‌توشنی آڭلادی: (اگرده اللەتعالی میگابربالابیرسه، اللەتعالی رضالغی اوچون مین اول‌بالانی‌قربان‌قیلورایدم) دیگان‌نذری خاطرینه‌کیلدی. شول‌سببدن (۹) نچی‌ذوالحجه (عرفه) کونی‌دیبوب آتالور. عرب‌چه‌عرفه‌دیمك بلوو آڭلاو دیمکدر. اول کوندن صوك یوقلاغاچ ینه شول توشنی‌کوردی. (۱۰) نچی ذوالحجەده بوتوش‌البته اللەتعالی طرفندن‌میگا بروحی بولمق کیرەك. اللەتعالی نذرمنی وفاقیلورغه قوشایکان دیب‌الوغ اوغلی اسماعیل نی شول کونده آناسی هاجرگه بلگرتمیچی‌قرغه آلوب چغوب قربان ایتوب‌بوغازلاماقچی بولدی. قولینه پچاق و جب آلوب ابراهیم‌علیه‌السلام اوغلی‌اسماعیل‌ایله حاضرده حاجیلر قربان چالاطورغان میناصحراسینەچغوب

کیتدی . یغلی یغلی اوغلینه سرینی ئه یتدی . اوغلی اسماعیل الله رضالغی اوچون قربان بولورغه راضی بولدی . اسماعلنی یاتقروب مو ینینه پچاقنی قویام دیگان زمانده جبرائیل فرشته کیلوب ابراهیم علیه السلام آرتندن تکبیر ئه یتدی . ابراهیم علیه السلام آرتینه قاراغاچ جبرائیل : اسماعیلنی قربان قیلورغه الله تعالی دن رخصت یوق . توش واقعه سی فقط برامتحان اوچون ایدی . ایمدی نذرنی وفا قیلغان حکمنده بولدک اوغلک اسماعیل اورنینه اوشبو قوینی قربان قیل) دیدی . شول وقتده ابراهیم علیه السلام نک آرتنده برقوی ده حاضر ایدی. آتا واوغل هر ایکیسی بلادن قوتلغانلقلرینه بیک شاد بولوب الله تعالی گه شکر قیلوب ذکرئه یتدیلر . مشهور تکبیر تشریق شول ذکردر .

شول روشچه ابراهیم علیه السلام (١٠) نچی ذوالحجه ده عید قربان کوننده اوغلی اورنینه برقوی قربان قیلمش ایدی . پیغمبرمز محمد علیه الصلاة والسلام نک (٢٧) نچی بوونده غی باباسی ابراهیم علیه السلامنک برعبادتی بولوسببلی اوشبو عیدقربان کوننده کوچی یتیه رلک مسلمانلرغه برقربان چالوب تیریسینی فقیرلرگه بیرمک ایتی ایله جماعتلرینی ، قوناقلرینی وکورشیلرنده بولغان فقیرلرنی حرمت قیلمق واجب بولمشدر . قربانک حکملری عبادات اسلامیه نک (٥) نچی جزئنده زکاتدن صوک بیان قیلنمشدر .

قرآنده ابراهیم علیه السلام نک قربان ایتلورگه حاضرلەنمش اوغلی قایو اوغلی ایکانی آتالمامش در . لکن حدیثلردن قربان قصه سی اسماعیل علیه السلام حقنده بولمقلغی آڭلانادر ودخی اسماعیل ابراهیم علیه السلام نک الوغ اوغلی بولوسببلی قربان قصه سی آنک حقنده بولمقلغی مناسبتلی روک کورینه در .
الله اعلم بالصواب والسلام .

تمام

آی باشی جَدْوَلی

اوشبو کیله چکده گی جدول بوینچه (١٩٠٦) نچی تاریخ عیسویدن باشلاب (١٩٥٧) نچی یلغه قدر مکهٔ مکرمه وقتی بوینچه سنهٔ شمسیه آیلرینک نیچه نچی کونلرنده نیچه نچی تاریخ هجرینک قایسی آیلرینک برنچی کونلری آتنانک قایسی کونلرنده کیله چکی علم هیئت بوینچه بیک طوغری حسابلاب یازلمشدر . الله تعالی خارق العاده براش قیلمق اراده سی ایله آینک یورشینی اوزگه رتمه سه ؛ اوشبو جدولده یازلمش حسابنک طوغری چغاچغنده شبهه یوقدر . مگرکوزلری بیک عجیب اونکن کشیلرعادتده کورنمسلک آینی ده کورسه لر ، بیک سیرەك بعض آیلر بوجدولده کورستلگان حسابدن الک کیلگان کبی کورلور . یاکه بولوت بولوسببلی کورینه چک آی کورنمی قالورده ، علمالر آی باشینی برکون صوک حساب قیلا آلورلر . دین عمللری اوچون قبول ایتلمه سه ده ، دنیا معامله لری اوچون بوحساب عموما قبول ایتلمك تییشلیدر .

اۇشبو (آی باشی جدولی) ایـله (١٩٠٦) نچیدن باشلاب (١٩٥٧) نچی
شمسیه نلڭ قایسی آینده، نیچه نچی کۆننده ونی اسملی کۆننده طوغری کیله‌چکلری

یللر	یانۋار ٣١	فیۋرال ٢٨، ٢٩	مارت ٣١	آپریل ٣٠	مای ٣١	ایيون ٣٠
١٩٠٦	١٤ ندەشنبه کون ١ نچی ذوالحجه بولور. اوشبو آی (٢٩) کوندن کیلور.	١٢ یکشنبه ١ نچی محرم (٣٠) ١٣٢٤	١٤ سهشنبه ١ نچی صفر ٢٩	١٣ چهارشنبه ١ نچی ربیع ١ ٣٠	١٢ جمعه ١ نچی ربیع ٢ (٢٩	١٠ شنبه ١ نچی جماد ١ (٣٠
١٩٠٧	٣ چهارشنبه ١ نچی ذوالحجه ٢٩	١ پنجشنبه ١ نچی محرم ٣٠ (١٣٢٥) *	٣ شنبه ١ نچی صفر (٢٩	١ یکشنبه ١ نچی ربیع ١ (٣٠	١ سهشنبه ١ نچی ربیع ٢ ٢٩ ٣٠ چهارشنبه ١ نچی جماد ١ (٣٠	٢٩ جمعه ١ جماد ٢ (٢٩
١٩٠٨ *	٢٢ شنبه ١ نچی محرم ٣٠ (١٣٢٦	٢١ پنجشنبه ١ نچی صفر ٢٩	٢١ جمعه ١ نچی ربیع ١ (٣٠	٢٠ یکشنبه ١ ربیع ٢ (٢٩	١٩ دوشنبه ١ جماد ١ (٣٠	١٨ چهارشنبه ١ جماد ٢ (٢٩
١٩٠٩	١٠ شنبه محرم ٣٠ (١٣٢٧ *	٩ دوشنبه ١ نچی صفر ٢٩	١ سهشنبه ١ نچی ربیع ١ (٣٠	٩ پنجشنبه ١ نچی ربیع ٢ (٢٩	٨ جمعه ١ نچی جماد ١ (٣٠	٧ یکشنبه ١ جماد ٢ (٢٩
١٩١٠	٣٠ شنبه ١ نچی صفر ٢٩	٢٨ یکشنبه ١ نچی ربیع ١ ٣٠	٣٠ سهشنبه ١ نچی ربیع ٢ (٢٩	٢٨ چهارشنبه ١ نچی جماد ١ ٣٠	٢٨ جمعه ١ جما ٢ (٢٩	٢٦ شنبه ١ نچی رجب (٣٠
١٩١١	١٩ چهارشنبه ١ نچی صفر ٢٩	١٧ پنجشنبه ١ نچی ربیع ١ ٣٠	١٩ شنبه ١ نچی ربیع ٢ (٢٩	١٧ یکشنبه ١ جماد ١ (٣٠	١٧ سهشنبه ١ جماد ٢ (٢٩	١٥ چهارشنبه رجب ٣٠
١٩١٢ *	٨ یکشنبه ١ نچی صفر ٢٩	٦ دوشنبه ١ نچی ربیع ١ (٣٠	٧ چهارشنبه ١ نچی ربیع ٢ (٢٩	٥ پنجشنبه ١ جماد ١ (٣٠	٥ شنبه ١ نچی جماد ٢ (٢٩	٣ یکشنبه ١ نچی رجب (٣٠
١٩١٣	٢٦ شنبه ١ نچی ربیع ١ (٣٠	٢٥ دوشنبه ١ ربیع ٢ (٢٩	٢٦ سهشنبه ١ جماد ١ (٣٠	٢٥ پنجشنبه ١ جماد ٢ (٢٩	٢٤ جمعه ١ رجب (٣٠	٢٣ یکشنبه ١ شعبان (٢٩
١٩١٤	١٥ چهارشنبه ١ نچی ربیع ١ ٣٠	١٤ جمعه ١ نچی ربیع ٢ (٢٩	١٥ شنبه ١ نچی جماد ١ (٣٠	١٤ دوشنبه ١ جماد ٢ (٢٩	١٣ سهشنبه ١ رجب (٣٠	١٢ پنجشنبه ١ شعبان ٢٩
١٩١٥	٤ یکشنبه ١ نچی ربیع ١ (٣٠	٣ سهشنبه ١ نچی ربیع ٢ (٢٩	٤ چهارشنبه ١ جماد ١ (٣٠	٣ جمعه ١ نچی جماد ٢ (٢٩	٢ شنبه ١ رجب (٣٠	١ دوشنبه ١ شعبان (٢٩ ٣٠ سهشنبه ١ رمضان (٣٠
١٩١٦ *	٢٤ یکشنبه ١ ربیع ٢ (٢٩	٢٢ دوشنبه ١ جماد ١ (٣٠	٢٣ چهارشنبه ١ جماد ٢ (٢٩	٢١ پنجشنبه ١ رجب (٣٠	٢١ شنبه ١ شعبان (٢٩	١٩ یکشنبه ١ رمضان (٣٠
١٩١٧	١٢ پنجشنبه ١ ربیع ٢ (٢٩	١٠ جمعه ١ نچی جماد ١ (٣٠	١٢ یکشنبه ١ جماد ٢ (٢٩	١٠ دوشنبه ١ رجب (٣٠	١٠ چهارشنبه ١ شعبان (٢٩	٨ پنجشنبه ١ رمضان (٣٠
١٩١٨	١ دوشنبه ١ نچی ربیع ٢ (٢٩ ٣٠ سهشنبه ١ جماد ١ (٣٠		١ پنجشنبه ١ نچی جماد ٢ (٢٩ ٣٠ جمعه ١ نچی رجب (٣٠	٢٩ یکشنبه ١ شعبان (٢٩	٢٨ دوشنبه ١ رمضان (٣٠	٢٧ چهارشنبه ١ شوال (٢٩

*) یولدزلر یللرنلڭ کبیسه‌لرینه اشاره‌در. بولدزلی میلادی یللرنلڭ فیۋراللری (٢٩) کوندن

تاریخ میلادیگه قدر (٥١) یل اچندەگی سنهٔ قمریه آیلرینك برنچی کونلری سنهٔ وهربر آینك نیچەشر کوندن حساب قیلناچقلری بیك طوغریلق ایله بلنور.

ايبول ٣١	آۆگوست ٣١	سينتەبر ٣٠	اوكتەبر ٣١	نويەبر ٣٠	ديكابر ٣١
١٠ دوشنبه ١نچی جماد٢ (٢٩	٨ سهشنبه ١نچی رجب (٣٠	٧ پنجشنبه ١نچی شعبان (٢٩	٦ جمعه ١ نچی رمضان (٣٠	٥ یکشنبه ١ نچی شوال (٢٩	٤ دوشنبه ١ نچی ذوالقعده (٣٠
٢٨ شنبه ١نچی رجب (٣٠	٢٧ دوشنبه ١ شعبان (٢٩	٢٥ سهشنبه ١ رمضان (٣٠	٢٥ پنجشنبه ١ نچی شوال (٢٩	٢٣ جمعه ١ نچی ذرالقعده (٣٠	٢٢ یکشنبه ١نچی ذوالحجة (٣٠
١٧ پنجشنبه ١نچی ١ رجب (٣٠	١٦ شنبه ١ شعبان (٢٩	١٤ یکشنبه رمضان (٣٠	١٤ سهشنبه ١ شوال (٢٩	١٢ چهارشنبه ١ذوالقعده (٣٠	١٢ جمعه ١نچی ذوالحجه (٢٩
٦ دوشنبه ١نچی رجب (٣٠	٥ چهارشنبه ١نچی شعبان (٢٩	٣ پنجشنبه ١نچی ١ رمضان (٣٠	٣ شنبه ١نچی شوال (٢٩	١ یکشنبه ١نچی ذوالقعده (٣٠	١ سهشنبه ١نچی ذوالحجه (٣٠ ٣١ پنجشنبه ١نچی محرم ٣٠ (١٣٢٨
٢٦ دوشنبه ١ نچی شعبان ٢٩	٢٤ سهشنبه ١نچی رمضان (٣٠	٢٣ پنجشنبه ١ نچی شوال (٢٩	٢٢ جمعه ١ نچی ذوالقعده (٣٠	٢١ یکشنبه ١ نچی ذوالحجه (٢٩	٢٠ دوشنبه ١محرم ٣٠ (١٣٢٩
١٥ جمعه ١نچی شعبان ٢٩	١٣ شنبه ١نچی رمضان (٣٠	١٢ دوشنبه ١نچی شوال (٢٩	١١ سهشنبه ١ نچی ذوالقعده (٣٠	١٠ پنجشنبه ١نچی ذوالحجه ٢٩	٩ جمعه ١ محرم ٣٠ (١٣٣٠ *
٣ سهشنبه ١ شعبان ٢٩	١ چهارشنبه ١ رمضان (٣٠ ٣١ جمعه ١نچی شوال (٢٩	٢٩ شنبه ١ نچی ذوالقعده (٣٠	٢٩ دوشنبه ١ ذوالحجه (٣٠	٢٨ چهار ١ محرم ٣٠ (١٣٣١)	٢٨ جمعه ١نچی صفر ٢٩
٢٢ دوشنبه ١نچی رمضان ٣٠	٢١ چهارشنبه ١ شوال (٢٩	١٩ پنجشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	١٩ شنبه ١ ذوالحجه (٢٩	١٧ یکشنبه ١محرم ٣٠ (١٣٣٢	١٧ سهشنبه ١نچی صفر (٢٩
١١ جمعه ١ رمضان (٣٠	١٠ یکشنبه ١نچی شوال (٢٩	٨ دوشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	٨ چهارشنبه ١ ذوالحجه (٢٩	٦ پنجشنه ١ محرم ٣٠ (١٣٣٣ *	٦ شنبه ١ نچی صفر (٢٩
٣٠ پنجشنبه ١ شوال (٢٩	٢٨ جمعه ١ ذوالقعده (٣٠	٢٧ یکشنبه ١ ذوالحجه (٣٠	٢٧ سهشنبه ١محرم ٣٠ (١٣٣٤)	٢٦ پنجشنبه ١ صفر ٢٩	٢٥ جمعه ١ ربیع ١ (٣٠
١٩ سهشنبه ١ شوال (٢٩	١٧ چهارشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	١٦ جمعه ١ ذوالحجه (٢٩	١٥ شنبه ١ محرم ٣٠ (١٣٣٥	١٤ دوشنبه ١ صفر ٢٩	١٣ سهشنبه ١ ربیع ١ (٣٠
٨ شنبه ١ شوال (٢٩	٦ یکشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	٥ سهشنبه ١ ذوالحجه (٢٩	٤ چهارشنبه ١محرم ٣٠ (١٣٣٦ *	٣ جمعه ١ صفر ٢٩	٢ شنبه ١ ربیع ١ (٣٠
٢٦ پنجشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	٢٥ شنبه ١ ذوالحجه (٣٠	٢٤ دوشنبه ١محرم ٣٠ (١٣٣٧)	٢٤ چهارشنبه ١صفر (٢٩	٢٢ پنجشنبه ١ ربیع ١ (٣٠	٢٢ شنبه ١ ربیع ٢ (٢٩

* بو یولدزلی هجری یللرنك ذوالحجه آیلری اوتوزار کوندن کیلەدر.

یللر	یانۋار ٣١	فیۋرال ٢٨, ٢٩	مارت ٣١	آپریل ٣٠	مای ٣١	ایيون ٣٠
١٩١٩	٢٠ یکشنبه ١ جماد ١ (٣٠	١٩ سهشنبه ١ جماد ٢ (٢٩	٢٠ چهارشنبه ١ رجب (٣٠	١٩ جمعه ١ شعبان (٢٩	١٨ شنبه ١ رمضان (٣٠	١٧ دوشنبه ١ شوال (٢٩
١٩٢٠ *	٩ پنجشنبه ١ نجی جماد ١ (٣٠	٨ شنبه ١ جماد ٢ (٢٩	٨ یکشنبه ١ رجب (٣٠	٧ سهشنبه ١ شعبان (٢٩	٦ چهارشنبه ١ رمضان (٣٠	٥ جمعه ١ شوال (٢٩
١٩٢١	٢٨ پنجشنبه ١ جماد ٢ (٢٩	٢٦ جمعه ١ رجب (٣٠	٢٨ یکشنبه ١ شعبان (٢٩	٢٦ دوشنبه ١ رمضان (٣٠	٢٦ چهارشنبه ١ شوال (٢٩	٢٤ پنجشنبه ١ ذوالقعده (٣٠
١٩٢٢	١٧ دوشنبه ١ جماد ٢ (٢٩	١٥ سهشنبه ١ رجب ٣٠	١٧ پنجشنبه ١ شعبان (٢٩	١٥ جمعه ١ رمضان (٣٠	١٥ یکشنبه ١ شوال (٢٩	١٣ دوشنبه ١ ذوالقعده (٣٠
١٩٢٣	٦ جمعه ١ جماد ٢ (٢٩	٤ شنبه ١ رجب (٣٠	٦ دوشنبه ١ شعبان (٢٩	٤ سهشنبه ١ رمضان (٣٠	٤ پنجشنبه ١ شوال (٢٩	٣ جمعه ١ ذوالقعده (٣٠
١٩٢٤ *	٢٥ پنجشنبه ١ رجب (٣٠	٢٤ شنبه ١ شعبان (٢٩	٢٤ یکشنبه ١ رمضان (٣٠	٢٣ سهشنبه ١ شوال (٢٩	٢٢ چهارشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	٢١ جمعه ١ ذوالحجه (٢٩
١٩٢٥	١٣ دوشنبه ١ رجب (٣٠	١٢ چهارشنبه ١ شعبان (٢٩	١٣ پنجشنبه ١ رمضان (٣٠	١٢ شنبه ١ شوال (٢٩	١١ یکشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	١٠ سهشنبه ١ ذوالحجه (٢٩
١٩٢٦	٢ جمعه ١ رجب (٣٠	١ یکشنبه ١ شعبان (٢٩	٢ دوشنبه ١ رمضان (٣٠	١ چهارشنبه ١ شوال (٢٩ ٣٠ پنجشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	٣٠ شنبه ١ ذوالحجه (٣٠	٢٩ دوشنبه ١ محرم (٣٠ (١٣٤٥)
١٩٢٧	٢٢ جمعه ١ شعبان (٢٩	٢٠ شنبه ١ رمضان (٣٠	٢٢ دوشنبه ١ شوال (٢٩	٢٠ سهشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	٢٠ پنجشنبه ١ ذوالحجه (٢٩	١٨ جمعه ١ محرم (٣٠ * (١٣٤٦)
١٩٢٨ *	١١ سهشنبه ١ شعبان (٢٩	٩ چهارشنبه ١ رمضان (٣٠	١٠ جمعه ١ شوال (٢٩	٨ شنبه ١ ذوالقعده (٣٠	٨ دوشنبه ١ ذوالحجه (٣٠	٧ چهارشنبه ١ محرم (٣٠ (١٣٤٧)
١٩٢٩	٢٩ دوشنبه ١ رمضان (٣٠	٢٨ چهارشنبه ١ شوال (٢٩	٢٩ پنجشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	٢٨ شنبه ١ ذوالحجه (٢٩	٢٧ یکشنبه ١ محرم (٣٠ (١٣٤٨)	٢٦ سهشنبه ١ صفر (٢٩
١٩٣٠	١٨ جمعه ١ رمضان (٣٠	١٧ یکشنبه ١ شوال (٢٩	١٨ دوشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	١٧ چهارشنبه ١ ذوالحجه (٢٩	١٦ پنجشنبه ١ محرم (٣٠ * (١٣٤٩)	١٥ شنبه ١ صفر (٢٩
١٩٣١	٧ سهشنبه ١ رمضان (٣٠	٦ پنجشنبه ١ شوال (٢٩	٧ جمعه ١ ذوالقعده (٣٠	٦ یکشنبه ١ ذوالحجه (٣٠	٦ سهشنبه ١ محرم (٢٩ (١٣٥٠)	٤ چهارشنبه ١ صفر (٣٠
١٩٣٢ *	٢٧ سهشنبه ١ شوال (٢٩	٢٥ چهارشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	٢٦ جمعه ١ ذوالحجه (٢٩	٢٤ شنبه ١ محرم ٣٠ (١٣٥١)	٢٤ دوشنبه ١ صفر (٢٩	٢٢ سهشنبه ١ ربیع ١ (٣٠

ایلول ۳۱	آغوست ۳۱	سپتمبر ۳۰	اوکتوبر ۳۱	نویمبر ۳۰	دیکمبر ۳۱
۱۶ سهشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۱۵ پنجشنبه ۱ ذالحجه (۲۹	۱۳ جمعه ۱محرم ۳۰ (۱۳۳۸) *	۱۳ یکشنبه ۱ صفر ۲۹	۱۱ دوشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۱۱ چهارشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹
٤ شنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۳ دوشنبه ۱ ذوالحجه (۳۰	۲ چهارشنبه ۱محرم ۳۰ (۱۳۳۹)	۲ جمعه ۱ صفر (۲۹ ۳۱ شنبه ۱نجی ربیع ۱ (۳۰	۳۰ دوشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۲۹ سهشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰
۲٤ شنبه ۱ حجه ۲۹	۲۲ یکشنبه ۱محرم ۳۰ (۱۳٤۰)	۲۱ سهشنبه ۱ صفر (۲۹	۲۰ چهارشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۱۹ جمعه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۱۸ شنبه ۱ جماد ۱ (۳۰
۱۳ چهارشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹	۱۱ پنجشنبه ۱محرم ۳۰ (۱۳٤۱) *	۱۰ شنبه ۱ صفر (۲۹	۹ یکشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۸ سهشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۷ چهارشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰
۲ یکشنبه ۱ ذوالحجه (۳۰	۱ سهشنبه ۱محرم ۳۰، ۱۳٤۲ ۳۱ پنجشنبه ۱ صفر (۲۹	۲۹ جمعه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۲۹ یکشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۲۷ دوشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۲۷ چهارشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹
۲۰ شنبه ۱محرم ۳۰ (۱۳٤۳)	۱۹ دوشنبه ۱ صفر (۲۹	۱۷ سهشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۱۷ پنجشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۱۵ جمعه ۱ جماد ۱ (۳۰	۱۵ یکشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹
۹ چهارشنبه ۱محرم ۳۰ (۱۳٤٤) *	۸ جمعه ۱ صفر (۲۹	٦ شنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	٦ دوشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	٤ سهشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	٤ پنجشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹
۲۹ چهارشنبه ۱ صفر (۲۹	۲۷ پنجشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۲٦ شنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۲۵ یکشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۲٤ سهشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۲۳ چهارشنبه ۱ رجب (۳۰
۱۸ یکشنبه ۱ صفر (۲۹	۱٦ دوشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۱۵ چهارشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۱٤ پنجشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۱۳ شنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۱۲ یکشنبه ۱ رجب (۳۰
۷ جمعه ۱ صفر (۲۹	۵ شنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۲ دوشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۳ سهشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۲ پنجشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۱ جمعه ۱نجی رجب (۳۰ ۳۱ یکشنبه ۱نجی شعبان (۲۹
۲۵ چهارشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۲٤ جمعه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۲۲ شنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۲۲ دوشنبه ۱جماد۲ (۲۹	۲۰ سهشنبه ۱ رجب (۳۰	۲۰ پنجشنبه ۱ شعبان (۲۹
۱٤ یکشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۱۳ سهشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۱۱ چهارشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۱۱ جمعه ۱ جماد ۲ (۲۹	۹ شنبه ۱ رجب (۳۰	۹ دوشنبه ۱ شعبان (۲۹
٤ جمعه ۱ ربیع ۱ (۲۹	۲ شنبه ۱ ربیع ۲ (۳۰ ۳۱ دوشنبه جماد ۱ (۳۰	۳۰ چهارشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۲۹ پنجشنبه ۱ رجب (۳۰	۲۹ شنبه ۱ شعبان (۲۹	۲۸ یکشنبه ۱ رمضان (۳۰
۲۲ پنجشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۲۰ جمعه ۱ جماد ۱ (۳۰	۱۹ یکشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۱۸ دوشنبه ۱ رجب (۳۰	۱۷ چهارشنبه ۱ شعبان (۲۹	۱٦ پنجشنبه ۱ رمضان (۳۰

یللر	یانۋار ۳۱	فیۋرال ۲۸ ۲۹	مارت ۳۱	آپریل ۳۰	مـای ۳۱	اییون ۳۰
۱۹۳۳	۱۵ شنبه ۱ شوال (۲۹	۱۳ یکشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۱۵ سهشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹	۱۳ چهارشنبه ۱ محرم (۳۰ * (۱۳۵۲)	۱۳ جمعه ۱ صفر (۲۹	۱۱ شنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰
۱۹۳٤	٤ چهارشنبه ۱ شوال (۲۹	۲ پنجشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	٤ شنبه ۱ ذوالحجه (۳۰	۳ دوشنبه ۱ محرم (۳۰ (۱۳۵۳)	۳ چهارشنبه ۱ صفر (۲۹	۱ پنجشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰
۱۹۳۵	۲۳ سهشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۲۲ پنجشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹	۲۳ جمعه ۱ محرم (۳۰ (۱۳۵٤)	۲۲ یکشنبه ۱ صفر (۲۹	۲۱ دوشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۲۰ چهارشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹
۱۹۳٦ *	۱۲ شنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۱۱ دوشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹	۱۱ سهشنبه ۱ محرم (۳۰ * (۱۳۵۵)	۱۰ پنجشنبه ۱ صفر (۲۹	۹ جمعه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۸ یکشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹
۱۹۳۷	۳۰ جمعه ۱ ذوالحجه (۳۰		۱ یکشنبه محرم ۳۰ (۱۳۵٦) ۳۱ سهشنبه ۱ صفر (۲۹	۲۹ چهارشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۲۹ جمعه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۲۷ شنبه ۱ جماد ۱ (۳۰
۱۹۳۸	۲۰ چهارشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹	۱۸ پنجشنبه ۱ محرم (۳۰ * (۱۳۵۷)	۲۰ شنبه ۱ صفر (۲۹	۱۸ یکشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۱۸ سهشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۱٦ چهارشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰
۱۹۳۹	۹ یکشنبه ۱ ذوالحجه (۳۰	۸ سهشنبه ۱ محرم (۲۹ * (۱۳۵۸)	۹ چهارشنبه ۱ صفر (۳۰	۸ جمعه ۱ ربیع ۱ (۲۹	۷ شنبه ۱ ربیع ۲ (۳۰	٦ دوشنبه ۱ جماد ۱ (۲۹
۱۹٤۰ *	۲۸ شنبه ۱ محرم (۳۰ (۱۳۵۹)	۲۷ دوشنبه ۱ صفر (۲۹	۲۷ سهشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۲٦ پنجشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۲۵ جمعه ۱ جماد ۱ (۳۰	۲٤ یکشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹
۱۹٤۱	۱٦ چهارشنبه ۱ محرم (۳۰ * (۱۳٦۰)	۱۵ جمعه ۱ صفر (۲۹	۱٦ شنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۱۵ دوشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۱٤ سهشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۱۳ پنجشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹
۱۹٤۲	٦ دوشنبه ۱ محرم (۳۰ (۱۳٦۱)	۵ چهارشنبه ۱ صفر (۲۹	٦ پنجشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۵ شنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	٤ یکشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۳ سهشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹
۱۹٤۳	۲۵ یکشنبه ۱ صفر (۲۹	۲۳ دوشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۲۵ چهارشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۲۳ پنجشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۲۳ شنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۲۱ یکشنبه ۱ رجب (۳۰
۱۹٤٤ *	۱٤ پنجشنبه ۱ صفر (۲۹	۱۲ جمعه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۱۳ یکشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۱۱ دوشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۱۱ چهارشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۹ پنجشنبه ۱ رجب (۳۰
۱۹٤۵	۳ سهشنبه ۱ صفر (۲۹	۱ چهارشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۳ جمعه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۱ شنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۱ دوشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹ ۳۰ سهشنبه ۱ رجب (۳۰	۲۹ پنجشنبه ۱ شعبان (۲۹
۱۹٤٦	۲۱ یکشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۲۰ سهشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۲۱ چهارشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۲۰ جمعه ۱ جماد ۲ (۲۹	۱۹ شنبه ۱ رجب (۳۰	۱۸ دوشنبه ۱ شعبان (۲۹

ایول ۳۱	آؤگوست ۳۱	سینتهبر ۳۰	اوکتهبر ۳۱	نویهبر ۳۰	دیکهبر ۳۱
۱۱ دوشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۹ سهشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۸ پنجشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۷ جمعه ۱ رجب (۳۰	۶ یکشنبه ۱ شعبان (۲۹	۵ دوشنبه ۱ رمضان (۳۰
۱ شنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹ ۳۰ یکشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۲۹ سهشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۲۷ چهارشنبه ۱ رجب (۳۰	۲۷ جمعه ۱ شعبان (۲۹	۲۵ شنبه ۱ رمضان (۳۰	۲۵ دوشنبه ۱ شوال (۲۹
۱۹ پنجشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۱۸ شنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۱۶ یکشنبه ۱ رجب (۳۰	۱۶ سهشنبه ۱ شعبان (۲۹	۱۴ چهارشنبه ۱ رمضان (۳۰	۱۴ جمعه ۱ شوال (۲۹
۷ دوشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۶ چهارشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	٤ پنجشنبه ۱ رجب (۳۰	٤ شنبه ۱ شعبان (۲۹	۲ یکشنبه ۱ رمضان (۳۰	۲ سهشنبه ۱ شوال (۲۹ ۳۱ چهارشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰
۲۷ دوشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۲۵ سهشنبه ۱ رجب (۳۰	۲٤ پنجشنبه ۱ شعبان (۲۹	۲۳ جمعه ۱ رمضان (۳۰	۲۲ یکشنبه ۱ شوال (۲۹	۲۱ دوشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰
۱۶ جمعه ۱ جماد ۲ (۲۹	۱٤ شنبه ۱ رجب (۳۰	۱۳ دوشنبه ۱ شعبان (۲۹	۱۲ سهشنبه ۱ رمضان (۳۰	۱۱ پنجشنبه ۱ شوال (۲۹	۱۰ جمعه ۱ ذوالقعده (۳۰
۵ سهشنبه ۱ جماد ۲ (۳۰	٤ پنجشنبه ۱ رجب (۳۰	۳ شنبه ۱ شعبان (۲۹	۲ یکشنبه ۱ رمضان (۳۰	۱ سهشنبه ۱ شوال (۲۹ ۳۰ چهارشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۳۰ جمعه ۱ ذوالحجه (۲۹
۲۳ دوشنبه ۱ رجب (۳۰	۲۲ چهارشنبه ۱ شعبان (۲۹	۲۰ پنجشنبه ۱ رمضان (۳۰	۲۰ شنبه ۱ شوال (۲۹	۱۸ یکشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۱۸ سهشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹
۱۲ جمعه ۱ رجب (۳۰	۱۱ یکشنبه ۱ شعبان (۲۹	۹ دوشنبه ۱ رمضان (۳۰	۹ چهارشنبه ۱ شوال (۲۹	۷ پنجشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۷ شنبه ۱ ذوالحجه (۳۰
۲ چهارشنبه ۱ رجب (۳۰	۱ جمعه ۱ شعبان (۲۹ ۳۰ شنبه ۱ رمضان (۳۰	۲۹ دوشنبه ۱ شوال (۲۹	۲۸ سهشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۲۷ پنجشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹	۲۶ جمعه ۱ محرم ۳۰ (۱۳۶۲)
۲۱ سهشنبه ۱ شعبان (۲۹	۱۹ چهارشنبه ۱ رمضان (۳۰	۱۸ جمعه ۱ شوال (۲۹	۱۷ شنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۱٤ دوشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹	۱۵ سهشنبه ۱ محرم ۳۰ (۱۳۶۳) *
۹ شنبه ۱ شعبان (۲۹	۷ یکشنبه ۱ رمضان (۳۰	۶ سهشنبه ۱ شوال (۲۹	۵ چهارشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	٤ جمعه ۱ ذوالحجه (۳۰	٤ یکشنبه ۱ محرم ۳۰ (۱۳۶٤)
۲۸ جمعه ۱ رمضان (۳۰	۲۷ یکشنبه ۱ شوال (۲۹	۲۵ دوشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۲۵ چهارشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹	۲۳ پنجشنبه ۱ محرم (۳۰ (۱۳۶۵)	۲۳ شنبه ۱ صفر (۲۹
۱۷ سهشنبه ۱ رمضان (۳۰	۱۶ پنجشنبه ۱ شوال (۲۹	۱٤ جمعه ۱ ذوالقعده (۳۰	۱٤ یکشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹	۱۲ دوشنبه ۱ محرم ۳۰ (۱۳۶۶) *	۱۲ چهارشنبه ۱ صفر (۲۹

یللر	یانۋار ۳۱	فیۋرال ۲۸, ۲۹	مارت ۳۱	آپریل ۳۰	مای ۳۱	ایيون ۳۰
۱۹٤۷	۱۰ پنجشنبه ۱ ربیع ۱ (۳۰	۹ شنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۱۰ یکشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۹ سهشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۸ چهارشنبه ۱ رجب (۳۰	۷ جمعه ۱ شعبان (۲۹
۱۹٤۸*	۳۰ پنجشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۲۸ جمعه ۱ جماد ۱ (۳۰	۲۹ یکشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۲۷ دوشنبه ۱ رجب (۳۰	۲۷ چهارشنبه ۱ شعبان (۲۹	۲٥ پنجشنبه ۱ رمضان (۳۰
۱۹٤۹	۱۸ دوشنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	۱٦ سهشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۱۸ پنجشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۱٦ جمعه ۱ رجب (۳۰	۱٦ یکشنبه ۱ شعبان (۲۹	۱٤ دوشنبه ۱ رمضان (۳۰
۱۹٥۰	۸ شنبه ۱ ربیع ۲ (۲۹	٦ یکشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۸ سهشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	٦ چهارشنبه ۱ رجب (۳۰	٦ جمعه ۱ شعبان (۲۹	٤ شنبه ۱ رمضان (۳۰
۱۹٥۱	۲٦ پنجشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۲٥ شنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۲٦ یکشنبه ۱ رجب (۳۰	۲٤ سهشنبه ۱ شعبان (۲۹	۲۳ چهارشنبه ۱ رمضان (۳۰	۲۲ جمعه ۱ شوال (۲۹
۱۹٥۲*	۱٥ دوشنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۱٤ چهارشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۱٤ پنجشنبه ۱ رجب (۳۰	۱۳ شنبه ۱ شعبان (۲۹	۱۲ یکشنبه ۱ رمضان (۳۰	۱۱ سهشنبه ۱ شوال (۲۹
۱۹٥۳	٤ شنبه ۱ جماد ۱ (۳۰	۳ دوشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	٤ سهشنبه ۱ رجب (۳۰	۳ پنجشنبه ۱ شعبان (۲۹	۲ جمعه ۱ رمضان (۳۰	۱ یکشنبه ۱ شوال (۲۹ ۳۰ دوشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰
۱۹٥٤	۲۳ جمعه ۱ جماد ۲ (۲۹	۲۱ شنبه ۱ رجب (۳۰	۲۳ دوشنبه ۱ شعبان (۲۹	۲۱ سهشنبه ۱ رمضان (۳۰	۲۱ پنجشنبه ۱ شوال (۲۹	۱۹ جمعه ۱ ذوالقعده (۳۰
۱۹٥٥	۱۲ سهشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹	۱۰ چهارشنبه ۱ رجب (۳۰	۱۲ جمعه ۱ شعبان (۲۹	۱۰ شنبه ۱ رمضان (۳۰	۱۰ دوشنبه ۱ شوال (۲۹	۸ سهشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰
۱۹٥٦*	۲ یکشنبه ۱ جماد ۲ (۲۹ ۳۱ دوشنبه ۱ رجب (۳۰		۱ چهارشنبه ۱ شعبان (۲۹ ۳۰ پنجشنبه ۱ رمضان (۳۰	۲۹ شنبه ۱ شوال (۲۹	۲۸ یکشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۲۷ سهشنبه ۱ ذوالحجه (۲۹
۱۹٥۷	۱۹ جمعه ۱ رجب (۳۰	۱۸ یکشنبه ۱ شعبان (۲۹	۱۹ دوشنبه ۱ رمضان (۳۰	۱۸ چهارشنبه ۱ شوال (۲۹	۱۷ پنجشنبه ۱ ذوالقعده (۳۰	۱٦ شنبه ۱ ذوالحجه (۳۰ *

ایول ۳۱	آغوست ۳۱	سپتمبر ۳۰	اکتبر ۳۱	نویمبر ۳۰	دیکمبر ۳۱
٦ شنبه ١ رمضان (٣٠	٥ دوشنبه ١ شوال (٢٩	٣ سهشنبه ١ذوالقعده (٣٠	٣ پنجشنبه ١ ذوالحجه (٣٠	٢ شنبه ١ محرم ٢٩ (١٣٦٧)	١ یکشنبه ١ صفر (٣٠ ٣١ سهشنبه ١ ربیع ١ (٣٠
٢٥ شنبه ١ شوال (٢٩	٢٣ یکشنبه ١ ذوالقعده (٣٠	٢٢ سهشنبه ١ ذوالحجه (٢٩	٢١ چهارشنبه ١ محرم ٣٠ (١٣٦٨) *	٢٠ جمعه ١ صفر (٢٩	١٩ شنبه ١ ربیع ١ (٣٠
١٤ چهارشنبه ١ شوال (٢٩	١٢ پنجشنبه ١ذوالقعده (٣٠	١١ شنبه ١ ذوالحجه (٣٠ *	١١ دوشنبه ١ محرم ٣٠ (١٣٦٩)	١٠ چهارشنبه ١ صفر (٢٩	٩ پنجشنبه ١ ربیع ١ (٣٠
٤ دوشنبه ١ شوال (٢٩	٢ سهشنبه ١ذوالقعده (٣٠	١ پنجشنبه ١ ذوالحجه (٢٩ ٣٠ جمعه ١ محرم (٣٠ (١٣٧٠)	٣٠) یکشنبه ١ صفر (٢٩	٢٨ دوشنبه ١ ربیع ١ (٣٠	٢٨ چهارشنبه ١ ربیع ٢ (٢٩
٣١ شنبه ١ذوالقعده (٣٠	٣٠ دوشنبه ١ ذوالحجه (٢٩	١٨ سهشنبه ١ محرم ٣٠ (١٣٧١) *	١٨ پنجشنبه ١ صفر (٢٩	١٦ جمعه ١ ربیع ١ (٣٠	١٦ یکشنبه ١ ربیع ٢ (٢٩
١٠ چهارشنبه ١ذوالقعده (٣٠	٩ جمعه ١ ذوالحجه ١ (٣٠	٨ یکشنبه ١ محرم ٣٠ (١٣٧٢)	٨ سهشنبه ١ صفر (٢٩	٦ چهارشنبه ١ ربیع ١ (٣٠	٦ جمعه ١ ربیع ٢ (٢٩
٣٠ چهارشنبه ١ذوالحجه (٢٩	٢٨ پنجشنبه محرم ٣٠ (١٣٧٣)	٢٧ شنبه ١ صفر (٢٩	٢٦ یکشنبه ١ ربیع (٣٠	٢٥ سهشنبه ١ ربیع ٢ (٢٩	٢٤ چهارشنبه ١ جماد ١ (٣٠
١٩ یکشنبه ١ ذوالحجه (٢٩	١٧ دوشنبه ١ محرم ٣٠ (١٣٧٤) *	١٦ چهارشنبه ١ صفر (٢٩	١٥ پنجشنبه ١ ربیع ١ (٣٠	١٤ شنبه ١ ربیع ٢ (٢٩	١٣ یکشنبه ١ جماد ١ (٣٠
٨ پنجشنبه ١ ذوالحجه (٣٠ *	٧ شنبه ١ محرم* ٢٩ (١٣٧٥) *	٥ یکشنبه ١ صفر (٣٠	٥ سهشنبه ١ ربیع ١ (٢٩	٣ چهارشنبه ١ ربیع ٢ (٣٠	٣ جمعه ١ جماد ١ (٣٠
٢٦ چهارشنبه ١ محرم (٣٠ (١٣٧٦) *	٢٥ جمعه ١ صفر (٢٩	٢٣ شنبه ١ ربیع ١ (٣٠	٢٣ دوشنبه ١ ربیع ٢ (٢٩	٢١ سهشنبه ١ جماد ١ (٣٠	٢١ پنجشنبه ١جماد ٢ (٢٩
١٦ دوشنبه ١ محرم ٣٠ (١٣٧٧)	١٥ چهارشنبه ١ صفر (٢٩	١٣ پنجشنبه ١ ربیع ١ (٣٠	١٣ شنبه ١ ربیع ٢ (٢٩	١١ یکشنبه ١ جماد ١ (٣٠	١١ سهشنبه ١جماد ٢ (٢٩